

etlen vezetõ
radalom kan

a jelenlevõk
el indulóját,
visszhangra
Calendarul
oglal Jickeli
különösnek
vet is részt-
es megenged
egy román
ynak teyene
ól. A gyü-
következme-

lloott a
er mai

ztus 3. (Az
er mai tár-
munkást, a
ak ki és ez
kötörésének
erõvel tá-
ol dolgozni
ni a mü-
örök ebben
arult hozzá
ához sem,
volt, hogy
készítsen
ülést tar-
hogy más-
sztrájkot.
tartóztat-

ok mozgal-
legü volt.
mozgalmat,
ívta fel a
ak szembe

e vádloott
szti. Hivá-
ást felfüg-
folytatják
edök lesz-
nu ki van
n is a be-

táborban

ztus 3. Az
ese szerint
neglátogatni

estben

us 3. Ma
an hatalmas
gy aradá-
on a viz el-
ötte a pir-
is erre a
esz delután

a határt
a előtt

us 3. Mit
t folytat a
kapcsolatok
s elsejével
en lezárták
nygel és ro-
erült nézet-
kereskedel-
a kormány
a, hogy a
eket okoz a

olyokat és
petéit!

os, Brasov.

pkiadó Rt.
rada Baron
efon: 9-77.

Taxa postalá
plátite in num.
No. 224.713-929.
Szerkesztőség
és kiadóhiva-
tal: Cluj-Ko-
lozsvár, Stra-
da Baron L. Pop (v. Brassai-u.) 10.
Telefon: 9-77. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Kül-
földre: Havonta 1, negyedévre 3,
félévre 6, egészévre 10 dollár. Hír-
detések díjszabás szerint. Az
KELET" az erdélyi és bá-
zsidóság egyetlen napilapja.
keink utánnomását csak a for-
rás megjelölésével engedjük meg.

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Bérmentetlen
leveleket nem
fogadunk el.
Kéziratok
megőrzését és visszaküldését nem
vállaljuk. Főszerkesztő dr. Marton
Ernő. Felelős szerkesztő Jámber
Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hát-
szegi Ernő, Str. Matei Millo 10.

Ara 5 lej

Vasárnap, 1933 augusztus 6.

5693. ÉV
A B 14.

XVI. ÉVF.
177 SZÁM.

Kriminális emberek

Nagy kriminalisták ők, érték ezt a mes-
terséget.

A porosz kormányról van szó, amely-
nek sok mindenre kiterjed a figyelme.

Miért ne terjedjen éppen a büntetések-
re és kegyelmi jogra, amit most ujonnan
szabályoznak.

Kerll (ist das aber ein Kerll!) igazság-
ügyminiszternek eszébe jutott egy új
konceptió, amelynek alapja saját beval-
lása szerint, hogy: „a büntetés ezental-
lyen igazi büntetés”. Bűnhődniök kell a
bűnösöknek, mondja Kerll, ami eddig
nem történt. A végrehajtás és a meg-
kegyelmezés közvetítése fokozott mérték-
ben tartozik ezental az ügyész hatásköré-
be. Az ügyész persze mindig a kampós-
kereszt exponense a bíróságok mellett.
Kerll mondja Kerll, hogy a büntetéstől
való félelem megint érvényesüljön. Eddig
a fegyház és börtön között is nagy volt a
különbség; ennek meg kell szűnnie. Na-
gyobb „büntetővel” kell dolgoznia az új
német büntető igazságszolgáltatásnak.

Ök érték ezt a mesterséget és tudják
mit csinálnak.

A jog és humanizmus nevében pedig
ne sirjanak nekik. Tudják, miért jutot-
tak hatalomra.

Azért, mert az előbbi kormányok a bü-
nözésből nem csináltak nagy kázust. Ha
meghagynák a régi büntető eljárást, ak-
kor a velük szemben elkövetett bűnök
megsokasodnának.

A végén aztán ők kerülnének börtönbe
vagy fegyházba, ami között nincs külön-
ség. Hagyják csak őket! Tudják mit csi-
nálnak.

Nem hiába kriminális emberek

Tulvilág

Korunk egyik érdekes szimptomájához
tartozik az is, hogy a természetudomá-
nyok legmodernebb és legszélesebb kutatói
már ma már nem vonják kategorikusan
kétsébe egy tulvilági élet lehetőségét.

Anglia legnagyobb élő fizikusa és ter-
mészetudományszerese, sir Lodge nagy port
felvert s nemrég megjelent könyvében tuda-
mányos érvekkel támasztja alá egy tul-
világi élet lehetőségét, amely szerinte, ha
formailag más is, mint a földi élet, mégis
hasonlatos hozzá.

A természetudomány tehát, amely el-
eddig dogmatikus élességgel állott szem-
ben a teológival, ma már bizonyos tekin-
tetben inkább igazolni igyekszik a val-
lási elképzeléseket, mint mereven taga-
dába venni.

Az emberiség évezredek óta álmodja a
tulvilág álmát.
Azok is akik tagadásba vették a tul-
világi élet lehetőségét, alapjában véve
nosztalgia érezték annak lehetőségé-
iránt.

A kérdés csak az, hogy vajjon jelenlegi
földi életünk a maga kegyetlenségeivel,
szenvedéseivel és nyomorúságával érde-
mes-e arra, hogy a fizikai halál után is
tovább folytatódjék?

A szenvedő milliók szemében minden
bizonytalannal nem bír valami nagy varázssal
a tulvilági élet, ha azt a földi élet foly-
tatásának kell elképzelniük.

Az emberiség tulnyomó többsége szá-
mára a tulvilági élet lehetősége csak ak-
kor lehet majd varázssal, ha a földi élet-
tet is életre érdemesnek fogják tudni és
érezni.

Addig a tudósok is jobban tennék, ha
nem a tulvilági életre irányítanak tekin-
tetüket és vizsgálódásaikat, hanem inkább
arra: hogyan lehetne a földi életet olyan-
ná átalakítani, amely inkább a képzelet-
beli mennyeknek országához hasonlítana,
mint egy tényleges pokolhoz.

Sterilizáció

A sterilizációs észme régen kísért mo-
dern társadalmunkban.

A humanizmus és a keresztény világ-
nézet állandóan tiltakozott ellene, a faj-
védelem apostolai állandóan forszíroz-
ták.

Az, hogy a társadalom antiszociális és
gyöngelméjű, vagy gyógyíthatatlan ele-

Seattle amerikai tengerészhadnagy Csikágóban sztratoszférarepülésre startolt és 1600 méter magasságból a földre zuhant

A hadnagy és ballonja a zuhanás ellenére is sértetlen maradt

Newyork, augusztus 5. Seattle amerikai
tengerészhadnagy ma reggel 4 órakor
Csikágóban a világhiállítás területéről
sztratoszférarepülésre startolt ballonnal.
A korai órák ellenére sok nézője volt a
felzárózkodásnak. A ballon és a hozzárogzit-
tett utasgondola szédületes tempóban
emelkedett a magasba s rövidesen eltűnt
nagy magasságban szem elől. Alig múlt
el tíz perc, már jelentették, hogy a sztra-
toszféra ballon egyik közeli teherpálya-
udvar mellett lezuhant. Utasa szerencsére
sértetlen maradt. Azonnal a lezuhanás

színhelyére siettek, ahol Seattle már az
ujsgárióktól körülvéve mondotta el, hogy
a rendellenes gyors emelkedés nem döb-
bentette meg ugyan, de amikor a stabili-
zációs szelepet működésbe akarta hozni,
ez egyáltalán nem működött s a ballon az
elért 1600 magasságból zuhanni kezdett.
Seattle megvizsgálta csodálatos sértetlen-
ül maradása után nyomban a gondoló-
ban elhelyezett műszereket s meglepé-
déssel állapította meg, hogy a finom ké-
szülékekben sem esett kár.

Olaszország ellenzi a diplomáciai lépést Német- országgal szemben

Egyelőre azonban folynak a tárgyalások a hatalmak kormányai között a berlini intervenció ügyében

London, augusztus 5. A hatalmak kor-
mányai között folynak a diplomáciai tár-
gyalások a Berlinten történő intervenció
ügyében, de mindezekig nem tudtak meg-
állapodásra jutni, hogy milyen formá-
ban tudassák a német birodalmi kormány-
nyal, hogy az Ausztriával szembeni pro-
vokációk nem találkoznak tetszéssel a
hatalmak kormányainál. Genfi jelentés
szerint úgy hírlik, hogy Olaszország el-
lenzi a diplomáciai lépést Németország-
gal szemben.

A római lapok hangoztatják, hogy el-
multak azok az idők, amikor könnyedén
demarsokat lehetett valamely államhoz
intézni. A demars talán belejellezked-
tett a néhány év előtti politikai atmosz-
férába, de most, hogy proklamálták a
nemzetek egyenjogúságát a négyhatalmi
egyezményben is, ma már túlhaladott
diplomáciai módszernek tekintendő.

Londonban is az az álláspont alakult
ki, hogy hivatalos formában nem kíván-
nak beleavatkozni a német-osztrák vi-
szálya.

Bécsből érkezett jelentések szerint a
tegnapi, az osztrák rendőrség által lelep-
lezett titkos nemzeti szocialista központok
amelyek „Társaság a Dél- és Kelet-Euró-
pa közötti kulturális együttműködésért”
és „Közép-európai Sajtóiroda” (ZEP) ál-
néven működtek a Brandstette 4. szám alatt

Kniep nyugalmazott miniszteri tanácsos
feleségének lakásában voltak elhelyezve.

A rendőrség eddig összesen mintegy
huszontöt letartóztatást foganatosított, a
melyek közül a legnagyobb feltűnést kel-
tette a berlini Scherl kiadóvállalat bécsi
főtudósítójának, Christian Schepkynek és
Hönignek, a Münchener Zeitung tudósi-
tójának letartóztatása, ami tegnap dél-
után a bécsi Ring egyik kávéházában tör-
tént meg.

Letartóztatták a Zep-iroda vezetőjét,
Kott Egont is, aki ezelőtt Frauenfeld bé-
csi nemzeti szocialista lapjainak volt fő-
szerkesztője.

Kniepné lakásából négy szobát dr. Her-
bert Schneider fogorvos bérelt ki, akit
ugyancsak tegnap tartóztattak le. Mint a
Wiener Mitagszeitung értesül, dr. Schnei-
der fivére a berlini külügyminisztérium
osztrák referense.

Dr. Schneider fogorvosi rendelés ürü-
gye alatt rendes páciensein kívül renge-
teg futár is járt és így azután előfordult
hogy Schneidernek egyetlen egy napon
százötven-kétszáz „betege” is volt.
Kniepnének, aki férjétől különváltan él,
azelőtt vegytisztító üzeme volt. A ható-
ságok bizonyosra veszik, hogy tudott a la-
kásában folyó tevékenységről, mert az
albérlébe adott szobákért feltűnően ma-
gas összeget kapott.

meit meg akarják fosztani a továbbza-
porodás lehetőségétől, alapjában véve
helyes és elfogadható szempont.

Legalább is az átöröklés törvényének
figyelembevétele mellett elfogadható.

A társadalom hádd szabaduljon meg
veszedelmes elemeitől, illetve eme elemek
továbbtényszerítésétől.

Mindez helyes, mindez szép.

A baj csak az, hogy az átöröklés tör-
vényei igen szélsőségesek és néha iszákos
és bűnöző apák, vagy anyák gyermekei-
ből szellemi kiválóságok lesznek, mert
egy előbbi és tulajdonságait öröklik át
anélkül, hogy a szülők veszedelmes tulaj-
donságait öröklőnék.

Beethoven apja például egy részeges
lakáj volt.

Már ez az egy tény is arra figyelmeztet
a társadalmi tudást és fajhi-
giénikust, hogy a sterilizációs törvény
kasztráló késével szemben a vételekig
bizalmatlan legyen.

Hitler Németországában azonban nem

törődnek az ilyen csekélységekkel.

Nekik nincs szükségük szellemi kiváló
ságokra, mert a szellemi kiválóságok
utálják és kritizálják őket.

Egy-kettőre törvénybe iktatták tehát
a sterilizációs törvényt.

Rendben van.

De mit ér ez a sterilizációs törvény, ha
a valódi bűnözőkkel és valódi gyöngel-
méjűekkel szemben nem alkalmazkodik?

Ha Németországban valódi tudósok al-
kalmaznák a sterilizációs törvényt, ugy-
elsősorban Hitler, Goebbelst, Goeringet,
minden idők legnagyobb gonosztevőit és
gyöngelméjűit vetnék alá a sterilizálás-
nak.

Ami azonban késik, nem mulik.

Eljön még az idő, amikor lesz valami
értelme a különben általánosságban ér-
telmetlen, logikátlan és embertelen ste-
rilizációs törvénynek Németországban.

Amikor majd megalkotóin fogják ki-
próbálni társadalmi jelentőségét — a vi-
ág legnagyobb örömeire és mulatságára.

VILÁG TÜKRE

Ujkori középkor felé

A természet és annak emberi érdekű
megnyilatkozási formája: a történe-
lem — közömbös az ember és az embe-
ri érzések tartalma és tartama iránt.
Mintán utjai törvényszerűek, szükség-
képpen tehát szükségyszerűek is: a mi
emberi szubjektívitásunkkal keyeset tö-
rődik annál is inkább, mert hiszen ez
a szubjektívitás sem egyéb, mint ter-
mészetes reakciója egy olyan folyamat-
nak, melynek a jelenségvilágban épp-
oly kimért helye van, mint a Niagara
vizesésének, vagy az afrikai természetek
csodálatos építőösztönének.

Ha tehát a természet (tegyük hozzá,
hogy szubjektív értelemben véve és
éppen szubjektívitasánál fogva viszony-
lagosan kegyetlen, részvetlen, közöm-
bös) tárgyilagosságát fölébe próbáljuk
helyezni szubjektív elkeseredésünknek,
szenvedésünknek és faji-személyi tra-
gédiánkunk, ugy hamarosan rájövünk
arra, hogy mindaz, ami napjainkban
a világ szinpadán történelmi rendelte-
téssel lejátszódik: *szükségyszerű*; szük-
ségyszerű annak ellenére, hogy formá-
lis logikánk, szellemi és erkölcsi beál-
lottságunk részben, vagy egészben a
tiltakozás hangulatával áll velük szem-
ben.

Ami szükségyszerű, az — legalább is
a hegelista filozófusok egyrészenek ál-
lítása szerint — értelmes, helyesebben
értelmelemmel bíró okok és okozatok
együtthatásából eredő tényeket hoz
létre.

Nem kétséges, hogy napjaink helye-
sebben éveink szinpadán a tényeknek,
a tényeket megelőző történéseknek
olvan gigászi sokaságával állunk szem-
ben, melyek szubjektív, lenyűgöző ha-
tásánál csak azok az okok gigászi-
bak, melyek létrehozták őket.

Hitlerizmus, bolsevizmus, fasizmus,
neokatholicizmus, — mindezek csak
fogalmi kifejezések egy olyan folyamat-
nak, mely tényleges és látszólagos el-
lentéteiben is közös nevezőre hozható
abban az értelemben, hogy mindegyik
áramlat egy előbbi, de ma már deka-
denciába fordult történelmi szükség-
szerűség lerombolására, vagy legalább
is tagadására irányul.

Hitlerizmus, bolsevizmus, fasizmus,
neokatholicizmus, tartalmi és formail-
különbözősük ellenére is megegyeznek
abban, hogy a kapitalizmus fénykorá-
nak demokráciáját, helyesebben libe-
ralizmusát tagadják, sőt egyenesen
megsemmisítésére törnek.

Ez pedig olyan jelenség, melynek
ténybeli erejét a pusztá szubjektívi-
tás, tehát a harag, az ellenszenv, a fájd-
alom hangja legfeljebb csökkentheti,
visszaszoríthatja, de nem képes meg-
szüntetésére.

Nagy világmozgalmak, nagy törté-
nelmi mozgások nem pattannak ki
Zeus homlokából: — a semmiből nem
jöhet más, csak semmi.

A bolsevizmus, a hitlerizmus, a fasiz-
mus, a neokatholikus mozgalmak elő-
retörése, sőt letagadhatatlan megerő-
södése sem oktalán, hanem nyilvánva-
lóan olyan fennforgó okok eredője, me-
lyeknek figyelmen kívül való hagyá-
sa lehet kellemes, lehet pillanatnyilag
célszerű is, de semmiesetre sem tuda-
mányos.

Korunk szélsőséges mozgalmainak
erősödését a *liberalizmus* hanyatlásá-
ra vezethetjük vissza, helyesebben a
gazdasági élet és a társadalom tudatá-
ban végbement ama hatalmas változá-
sokra, melyeknek hatásai a mamuth-
arányú munkanélküliségben, a szabad-
kereskedelmi lehetőségek tényleges
megszűnésében, a pénzügyi stabilitás
teljes felőrlődésében s főleg a tömegjel-
kület mennyiségi és minőségi átalaku-
lásában mutatkoznak meg.

A liberalizmus a középkor reakció-
ja volt, reakció, mely *feloldás* volt
egyben, mintahogyan reakció és fej-
lődés mindig és mindenütt szükség-

szerű együttátoi egymásnak a középkor hűbéri, feudális berendezkedésével, kötött, sőt mai kifejezéssel elve: irányított gazdasági és társadalmi rendszerével szemben — a liberális demokrácia korszaka valóban forradalmi korszak volt, az egyén, az individuum szabadságának felszabadítását hirdette.

A középkor, melyet némileg igaztalan általánosítással nevez sötétnek a felvilágosodott elme, ha nem is mai értelemben, de mégis kollektív korszak volt, amelyben a tömegeket, osztálykülönbségeik ellenére is, az Egyház te kintélye fogta össze és egy olyan csatlakoztatónak vélt hit illúziója, mely szolgát és urat, királyt és főpapot egyaránt kötelezett.

Az Egyház befolyása a gazdasági életre is nagy volt. A kamatszédést a kánonjog szigorúan tiltotta, az Egyház ügyelt a jobbágy és a kézműves pihenőnapjaira, sok esetben az egyházi hatóságok még a minimális béréket is megszabták. A meggazdagodás, mint elv, szemben a későbbi polgári korszak „gazdagodjatok meg!” jelszavával, az Egyház szemében (ha lát-satra is) mélyleges elitelésben része-sült.

A francia forradalom és az ezt követő többi polgári forradalmak ezt a kötöttséget robbantották fel. A gépi termelésre áttérő polgári társadalmak az Egyház immateriális eszmekörével szemben a tudomány materializmusát emelték magas piedesztálra, a rendiség helyébe a liberális demokráciát ültették és a „szabadság” diadalmas elvének kodifikálásával az embert egy kétségenkívül pogányjellegű verseny, a gát és a korlátok nélküli való küzdelem területére dobták ki.

A liberális „szabadság” kétségenkívül csodákat művelt. A még ismeretlen földterületeket kolonizálta, rigászi termelési és közlekedési eszközöket teremtett, érdekeinek megfelelően magasra emelte a civilizáció általános szintjét, megteremtette a világkereskedelmet és hihetetlen gazdagságot halmozott fel.

Az egyén csaknem a felelőtlenség határáig aknázhatta ki a szerencse és az embertársával szemben megengedett lelkiismeretlenség, „szabadságát”, amivel — talán akaratlanul is — az egész földtekét permanens haretérré változtatta át.

A középkor elmaradott, de egységes szellemű, megkötött és lefékezett világgal szemben a szabadkereskedelmi liberalizmus felszabadította az individuális termelő-erőket, felszabadította a tudományt; egyidejűleg azonban felszabadította a tömegek nyugtalanságát, a fogyasztás és a termelés károsát, egész társadalmi osztályok és rétegek ellenérzését, az élet kétéhasadását, melyben tudat és érzelm, logika és valóság, morál és eszelekedet, magánérdek és közérdek áthidalhatatlannak látszó ellentétként állanak szemben egymással.

A világháborúnak és a vitárgátságnak kellett eljőnie ahhoz, hogy a liberalizmus eladig lappangó akut ellentmondásai a társadalmak felszínére kerülhessenek és annak centrumába illeszkedve, frónikusá váljanak.

Egyénileg és szubjektív érzéseinkkel akármilyen nosztalgiával is esüggünk a liberalizmus fénykorának emlékein, az egyéni szabadság és önrendelkezési jog kétségenkívül nemes hagyományain: ez a szubjektivitás nem ment fel bennünket annak a tárgyi megismerésnek kényszeréről, mely a történelmi események fázisító gazdagságával bizonyítja, hogy ez a liberalizmus ma válságban van, sőt talán teljes dekadenciába fordult.

Az állami és társadalmi beavatkozás elve, mely az egyéni élet egyre nagyobb területein érvényesül, a tömegmozgalmak egyre nagyobb arányokban kibontakozó lendülete, a szociálisnak az individuális szemben való kihangsúlyozottsága, az autarkia elvének ténfoglalása a szabadkereskedelmi elv felett: mind-mind annak kétségtelen jele, hogy az egyéni, liberális-individuális szellemi és gazdasági lehetőségek hajdan szabad világa a végleg eltemetettnek hitt középkori kötöttség béklyói közé szorul vissza.

Fasizmus, bolsevizmus, hitlerizmus, neokatholicizmus, legyenek bár külön-külön még oly messzire is egymástól, sőt álljanak egymással halálos ellenfélként szemben: a liberalizmus tagadásában megegyeznek, mindannyian a demokrácia lerombolására törnek és az egyén „szabadsága” helyébe az egyén alárendeltségét, a faj, a nép, az osztály, a világnézet kollektivitását akarják ültetni.

Egy ujkori középkor kontúrjai alakul-

nak ki a szemünk láttára. Egy diadalmas és termékeny forradalmi korszak lezárulásának vagyunk szemtanúi, melyet egy új forradalmi korszak lázas törekvései határolnak.

De az az ujkori középkor, ha kialakulásának vajudásaiban sötétnek is látszik, — éppogy, mint a hajdani középkor — végső formáiban és szükségszerűen elkövetkező letisztultságában egészen másképpen fog festeni, mint a hűbéri-feudális-egyházi társadalmak középkora.

Az az ujkori középkor, mely napjainkban oly hangosan és oly heves brutalitással üt pártot az individuális-liberális életberendezkedés ellen, az előtelegekből itélve: szintetikus korszak lesz.

Ami azt is jelenti, hogy éppogy nem lépheti át a szükségszerűségek határait, mint az összes többi történelmi korszakok, mint maga a liberalizmus.

A valódi középkor a maga szilárd, kifelé egységesnek látszó, szintelen arculatát alapjában véve a termelőeszközök fejlettségének, a tudományok kialakult-lanságának, a tömegek passzivitásának és korlátoltságának, a hitelvek töretlen tekintélyének köszönhető.

Viszont ma, a biokémia, a modern lé-

lektan korában ez elképzelhetetlen. Az a középkori szellem, mely napjaink kapuján kopogtat, csupán az életformák és a társadalmi-gazdasági kötöttségek tekintetében fog hasonlatosságot mutatni a tényleges középkorral. Egyébként a kultatás, a gépkultúra és a civilizáció területén a liberalizmus századának gyermeke lesz.

Kétségtelen azonban, hogy napjaink-nak különböző izmusok alakjában jelentkező társadalmi visszahatása, melynek a liberalizmussal szemben középkorias jellegét letagadni lehetetlen, nemcsak társadalmi és gazdasági vonatkozásaiban áll szemben a liberalizmus eszmevilágával.

A liberalizmus által diadalra vitt empirikus-materiális tudomány szellemének szupremáciája is lehangyaltában van. A tömeg- és individuális lélektan területén nagy meglepetéseket könyvelhetünk el, a melyek egyelőre kisiklottak az empirikus megismerés hatalma alól.

A középkor fanatikus szubjektivitása, a kétségkívül döntő jelentőségű materiális tényezők mellett új reneszánszot ért meg. Az anyagi és fizikai világ felderített titkai mellett az emberi lélek titkai nem engedelmeknek a mindenható

gőresőnek.

A tárgyi és történelmi szükségszerűségek, a megfogható okok és okozatok mellett — az egyén és a tömeg belső szükségszerűségei nyugtalanító fordulatokkal szenzációjúlják a kor atmoszféráját.

A logika mindenhatósága esorbát szenvedett s — miként a tényleges középkorban történt — az érzelmi és hitbéli beállítottság túlnagy szerephez jutott a kortársi tények szinpadán.

Ez fájhat, megalázhat, elkeseríthet bennünket, de tul szubjektivitásunkon — mégis tudomásul kell vennünk s — ha lehetséges — alkalmazkodnunk kell hozzá.

Salamon László

A bálfi parkban sötét van, a rendőrök nem látják, hogy verik a zsidókat...

Nap-nap erősödnek a szélsőjobboldali szervezetek. Az uniformisviselés tilos, a bukaresti tábla felmentette az emiatt elsőfokon elítelt vasgárdistákat

Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. (Az Uj Kelet tud.) A szélsőjobboldali pártok egyre erősödő agitációjának kétségkívül csak használt az, hogy a kormány felfüggesztette az ostromállapotot. A katonai hatóságok több erővel és több autoritás sal hajtották végre itt-ott a rendfenntartási törvény intézkedéseit, szemben a polgári hatóságokkal, amelyek részint nem tudják, részint nem akarják tudni, hogy mi a kötelességük a nyilvánvalóan törvénytelen agitációkkal szemben. A megszigorított Mironescu-törvény minden bujtogatást és rendbontást eltilt. Külön szaksz intézkedik a szervezeti uniformis betiltásáról.

Ezzel szemben a euzisták és a vasgárdisták az egész világ személtárára uniformisban csinálnak végig nagy szervezeti propagandaturákat. Bujtogatnak és izgatnak, anélkül, hogy utolérné őket a törvény szigora. Miért?

Mert az alárendelt közegek teljesen tanácstalanul állanak minden ilyen eset-tel szemben. Egyrészt többször előfordult hogy a kormány hatálytalanította az általunk a szélsőjobb ellen foganatosított intézkedéseket, sőt orrot is kaptak emiatt. Másrészt

nem egyszer történt meg, hogy az igazságszolgáltatási fórumok mentették fel a jobboldal hőseit a törvénytörések vádjá alól.

A kormány ma már nem szívesen látja a szélsőjobboldal előretörését, mert alkalma volt meggyőződni arról, hogy ezek a szervezetek éppen a nemzeti parasztpárt választói között hódítanak nap-nap után teret, és egy szép napon kellemetlen meglepetések elé állíthatják a pártot. Erélyes és megalkuvás nélküli politikára azonban nem tudta magát elhatározni velük szemben és az alárendelt közegek határozatlanságát ügyesen használja ki úgy az antiszemita liga, mint a vasgárda. Különösképpen az utóbbi, amely két ségtelenül egyre erőteljesebben ássa magát a tömegekbe, és amelynek már a munkásság körében is ezrével vannak hívei.

Az, ami néhány vasgárdistával kapcsolatos Vlasca megyében történt, élesen világítja meg a szélsőjobboldali agitáció terjedésének tényleges okait. Kilenc vasgárdista propagandautra indult a megyében, és Giurgiuba érve, irtózatos botrányt rendeztek, megsértve a rendőrkö-miszárv, felpofozva két szerencsétlen detektívét, akik igazolatlan merték őket.

„SIGI” Prezervatív megbízható, kapható gyógyszerárban és drogueráriában.

A vlascai törvényszék ítélkezett néhány nappal ezelőtt fölöttük és tiltott uniformisviselésért, a komiszár megsértéséért valamint a detektívek megveréséért összesen 10 napi fogságot mért ki Iordache Spánu, Mihail Cordun, Marius Curáiu és Vasile Bostiná vasgárdistákra, míg a többieket tiltott uniformis viselés címen 7-7 napi elzárásra ítélték.

Az ügyész súlyosbításért, a védők felmentésért fellebbeztek a bukaresti táblához, amely a védelem fellebbezését elfogadva

a 7 napos büntetést törölte, nem látva fennforogni a tiltott uniformisviselés esetét, a verekedők büntetését pedig 5 napra szállította le, elrendelve azonnali szabadlábra helyezésüket.

„Res iudicata pro veritate habetur”, ennél fogva a vlascai rendőrök nem igen fogják többé exponálni magukat, ha arról lesz szó, hogy a szélsőjobboldali agitációt meg kell akadályozni a megyében. A helyzet különösképpen súlyos a centrumtól távolabb fekvő megyékben, különösen pedig Bukovinában és Beszarábiában, ahol tulajdonképpen már csak az képezi vita tárgyát, hogy a euzisták és vasgárdisták közül melyik képviseli a nagyobb politikai áttító erőt. Itt a vezető hatóság személyek ugyancsak tájékozatlanok a kormány kigyózás, bizonytalan politikája miatt, az alárendelt közegek pedig kéz alatt és nyilván is támogatják az antiszemita propagandát.

Most kezdenek a nemzeti parasztpárt exponensei is rájönni arra, hogy a euzista és vasgárdista szervezetek előretörése tragikusán fog a nemzeti parasztpárt, visszahatni, ha a párt, mint ellenzéki csoport vesz részt a választásokon.

A kormány beszarábiai hivatalos lapjában cikk jeletem meg ezzel kapcsolatosan, amely a következőket mondja: „Lapusna megye prefektusa értesítést kapott arról, hogy a megyében fékevesztett propaganda folyik és hogy egyes községekben ezt a propagandát jegyzők

és tanítók is támogatják, akik ahelyett, hogy a parasztság felvilágosításával tördőnének, azzal foglalkoznak, hogy a lakosság egyik részét a másik ellen uszítják, teljesíthetetlen ígéretekkel téve a parasztoknak. A prefektus éppen azért utasítást adott az alárendelt közegeknek, hogy figyeljék meg ezeket az egyéneket és tegyenek jelentést, akár jobb, akár baloldali propagandával foglalkozóknak. Ezek szigorúan meg lesznek büntetve és el lesznek távolítva hivatalaikból”.

A lap ugyanezen száma közli I. Corciorra bálfi megyei prefektus nyilatkozatát is. A prefektus arra a kérdésre, mit kíván tenni a zsidó polgárok érdekében, akiket nap-nap után inzultálnak a város és a megye területén, a következőket mondotta:

— A megyében olyan intézkedéseket tettem, amelyek nem maradtak eredménytelenek. Ma az egész megye területén rend és nyugalom uralkodik. Ami a várost illeti, tegnap Ghic alpolgármester kíséretében

meglátogattam a sétatereket, ahol bizonyos elemek különösképpen gyakorolják eszméiket.

Megállapítottam, hogy a város takarékosági okokból egyes állékat nem világít meg és a verekedések éppen ezeken a sötét helyeken zajlanak le. Nem akarom természetesen azt mondani, hogy a rendbontások egyedüli oka a rossz világítás.

A felelősség nagyrésze néhány rendőrtisztet terhel, akik semmit sem csinálnak akkor, m dőn energikus intézkedésekre volna szükség.

Részletes jelentést tettem erről a belügyminisztériumnak és remélem, hogy ezek a tiszték rövidesen fel lesznek függesztve állásaikból.

A rendőrtiszteket, akikről a vármegyei prefektus kénytelen megállapítani, hogy szabotálják a rendfenntartást, át fogják helyezni majd egy másik helységbe, ahol előről közdhetik mesterségüket. Közben pedig nyitott szemmel, minden túlzás nélkül kell megállapítani, hogy a szélsőjobboldali mozgalmak az egész ország területén megerősödtek.

A haifai kikötőt október 31-én nyitják meg ünnepélyesen

A kikötőt már is átadták a forgalomnak

Haifa, augusztus 5. A haifai kikötőmunkálatok annyira előrehaladtak, hogy a dokkokat augusztus Lén át is adták a forgalomnak. Egyelőre a belső kikötőt csak olyan hajók tudják használni, amelynek vizkiszorítása nem több 26.000 tonnánál. Augusztus 31-ig összesen csak egy hajó köthet ki egészen a parton, augusztus végétől azon

ban egyszerre négy hajó is állomásozhatik a parton. Az új nagy vám- és áruaktárak építése is csaknem teljesen befejeződött.

Az új kikötőt a főkormányzó fogja ünnepélyesen megnyitni október 31-én, vagy november Lén. Erre az alkalomra odavárvják a walesi herceget is.

Kelet tud.) hány órára ráns németek sikerül hazából s a szögbe, hely hogy ottan magának — kes és elfog a mai néme A kép, m vos a mai amilyen élr nyugtó abba lerék uralm A fiatal, zsidó orvos sebb részeit Arra a k

— Ugyan ezelőtt kom Hitler mell rándultak és ferdítés és a külpo metország és a külpo kezében a

— De leh sőt az a kö jőzan és p tak — Hitl dékon kv valósítottak cializálási akasztották tek.

— Hitler ni a tömeg lem anélkül szocialista sulyosabbá

— A ro voltak okn tól, hogy a ve vannak nembaloldal felé hajlan ta” program cialpolitika tiv szerződ ki feladatá bérletörő t

— Az es a munkáso su funkció előtt parola vesztésnek rult Néme kiábrándult — Aki N mel és nyi Ja és látja kít fojtott tele van ro Az

— A kor a lelkesedé nagy töme 7ele szembe hogy a le tartanak, d daliak, harból is. Ma is elismeri börtönökben ban, a való tatottak és milliót is — Egyet lektuelek

Egy Németországból menekült zsidó orvos tapasztalatai a Harmadik Birodalomban

Vége van a rohamcsapatok lelkesedésének. Miért hagyta Huggenberg magára Hitleri. Zsidó sors Németországban
Napról-napra nő a munkanélküliek száma

Cluj-Kolozsvár, augusztus 5. (Az Uj Kelet tud.) Érdekes vendége volt néhány órára Kolozsvárnak. Egy emigráns németországi zsidó orvos, — akit sikerült kiszabadulnia Hitler fegyverházból s aki Románián át Törökországba, helyesebben Angorába utazik, hogy ottan új egzisztenciát teremtsen magának —, munka'ársunk előtt érdekes és elfogulatlan nyilatkozatot tett a mai németországi helyzetről.

A kép, melyet az emigráns zsidó orvos a mai Németországról nyújtott, amilyen elriasztó, éppoly reménységet nyújtó abban a tekintetben, hogy Hitlerék uralma nem tarthat sokáig.

A fiatal, tehetséges németországi zsidó orvos nyilatkozatának érdekesebb részét itt adjuk:

Arra a kérdésközpont, hogy Hitler bi

rodalmában milyen képet tárnak a szemlélő elé az uccák és a nyilvános helyek, a következő érdekes feleletet kaptuk:

— Az ucca képe általában nyugodtnak mondható. A kávéházakban az emberek éppúgy összegjönnek, mint annakelölte, csak látszik az emberekben, hogy minden szót megfontolnak és lehetőleg halkán beszélnek. A lakosság hangulata általában még ma is pszihotikus, tömegfelvonulások még mindig láthatók, de ma már mindenki tudja, hogy a hitlerista felvonulások tömegei ben az ellenségek száma nagyobb mint a híveké. A vasúti alkalmazottak a városi alkalmazottak tömegei nem meggyőződésből szolgáltatják a felvonulások tömegeit, hanem pusztán kényszerből.

A lehült lelkesedés

— Ugyanazok, akik még hónapokkal ezelőtt komoly lelkesedéssel állottak Hitler mellett, ma már teljesen kiabrándultak belőle, mert minden terror és ferdítés ellenére is tudják, hogy Németország gazdasági élete a bojkott és a külpolitikai elszigeteltség következtében a csőd szélén áll.

— De lehütötte a tömegek lelkesedését az a körülmény is, hogy — amit a józan és progresszív elemek előre láttak — Hitlerék a látszatokon és parádékon kívül ugyszólván semmitsem valósítottak meg programjukból s szocializációs elveiket azonnal szegre akasztották, mihelyst uralomra kerültek.

— Hitler ezt azzal igyekszik menteni a tömegek előtt, hogy a kereskedelem nélkül is hatalmas veszteségeit a szocialista program megvalósítása még súlyosabbá tenné.

táborokban s e szerencsétleneknek az is lehetlenné van téve, hogy hozzátartozóikkal érintkezzenek.

Huggenberg távozásának kulisszatitkai

— A külföld általában azt hiszi, hogy Huggenbergnek azért kellett távoznia, mert Hitler radikális szocializmusával állott szembe. A valóságban azonban azért távozott Huggenberg, mert volt bátor sága megmondania Hitlernek, hogy a jelenlegi nemzeti szocialista rezsim végső gazdasági és politikai katasztrófába viszi az országot. Egy német nemzeti lapot azért tiltották be, mert hivatalosan kimutatta, hogy Hitler uralma óta a német export 50—70 és 80 százalékkal csökkent. A lipseai világhírű Szörmekezőpont érdeklődését 60 százalékban Londonba, Párizsba és Newyorkba mentették át. Huggenberggel egyidejűleg a német diákságban és intellektuálisokban is hatalmas változás észlelhető. Ezek az elemek, akik eleinte Hitlerben éppúgy hittek, mint a naiv tömegek s valósággal isten küldöttjét látták benne, aki Németországot megmenti a kommunizmustól, ma már szintén látják, hogy Hitler közönséges demagóg, akiben az államvezetés képességének még a minimális sines meg s Mussolinival éppúgy nem hasonlít ható össze, mint ahogyan inkább — indulatait és romlottságát tekintve — a régi cári Oroszország egyes örült despotáihoz hasonlítható. (Hitler-cár.)

— Természetesen ma még ezek sem mernek nyíltan véleményét mondani, de közel van az idő, amikor ezek a fiatal intellektuálisok az elégedetlen tömegek élére fognak állani.

Szocialpolitika helyett bérletörés

— A rohamcsapatok lázadásai nem voltak ok nélkül valók. Eltekintve attól, hogy a rohamcsapatok tényleg telve vannak baloldali elemekkel, még a nembaloldaliak is a végső elkeseredés felé hajlanak, mert Hitler „szocialista” programja és a maga speciális szocializációs ígéretei helyett a kollektív szerződés megsemmisítését tűzték feladatuknak és általában mindenütt a bérletörő tendenciákat pártfogolja.

A munkanélküliség esőkenésének dajkamésze

— Hitlerék uton-uttfélen azzal dicsekednek, hogy uralmuk alatt csökkent a munkanélküliek száma. Ennek az ellenkezője igaz. A munkanélküliek száma napról-napra horribilisen nő. Hitlerék akként tudják a munkanélküliség esőkenését ki mutatni, hogy először is meghamisítják a statisztikákat, másodsorban pedig a le tartóztatottak és internáltak számát vonják le állandóan a munkanélküli-segélyre szorultak számából, mert hiszen a le tartóztatottaknak nem kell többé munka nélküli segélyt folyósítani.

— Hitler uralma tartamának tekintetében kétféle vélemény alakult ki Németországban. Az egyik vélemény szerint legalább négy évig fog tartani, mert Hitler négy évét kért programjának megvalósításához. Ezek az elemek azt hiszik, hogy Hitler képes lesz négy évig fentartani uralmát s ennyi idő kell is ahhoz, hogy véglegesen kompromittálja magát s az ellenzéki erők teljesen megszervezedhessenek ellene.

Zsidó sors Németországban

— A tárgyilagosságnak tartozunk annak megállapításával, hogy a zsidók ellen irányuló atrocitások ma már nagyjá

Fogakat pénzért kaphat

-de soha a sajátjait!

ban megszüntek. A zsidókat csupán gazdasági vonalon igyekszik a hitlerista kormányzat tökéletesen megfojtani. A nyílt üzlettel rendelkező zsidók élete valamilyen mértékben még elviselhető, de a művészek, írók, intellektuálisok élete teljesen bizonytalanná vált. A még gazdaságilag pozícionális zsidókra ezeknek az elemeknek támogatása komor teherként nehezedik, de meg kell adni, hogy igazi szolidaritással és szeretettel vállalják is ezt a terhet. Ma Németországban nem akad zsidó, aki más művészi, vagy kulturális előadásra menne el, mint amelyet zsidó írók és művészek saját felségélyezésükre rendeznek. A zsidó áruházak és üzletek így keznek a kenyér nélkül maradt zsidó ügyvédeknek és mérnököknek némi kenyeret juttatni, de ez olyan minimális, hogy komolyan nem jöhet számításba.

— Egyébként az a hír járja, hogy a kormány nyilván külföldi nyomásra, a nem politikai okok miatt elmozdított zsidó hivatalnokoknak, bíráknak és intellektuálisoknak el fogják ismerni nyugdíj-jogosultságát. Ezzel szemben azonban a keresztény orvosoknak, ügyvédeknek megtiltották, hogy zsidó orvosoknál és ügyvédeknel dolgozzanak, valamint, hogy zsidó alkalmazottakat vegyenek fel.

Hindenburg és a hadsereg

Arra kérdésünkre, hogy a hadsereg és Hindenburg Hitlerék mögött áll-e a következő választ adta informátorunk:

— Hindenburgot ma minden tisztességesen gondolkodó német árulónak tartja, hogy a Hitler kezére játszotta a hatalmat. Hogy a hadsereg valójában Hitler mellett, vagy ellen foglal-e állást, nem lehet tudni. A hadseregben vannak hitlerista tiszték, de számosan vannak anti-hitlerista gondolkodásúak is. Azt csak a jövő fogja eldönteni, hogy vajjon Hitler felhasználhatja-e a maga céljai számára a hadsereget, vagy pedig adott esetben éppen a hadsereggel fogja magát szemben találni.

Informátorunk végül megjegyezte, hogy a progresszív és emelkedett gondolkodású keresztény németek ha nem is nyíltan, de családirag a legmelegebb öszszekötötést tartják fenn a régi zsidó barátaiikkal és adott esetben ezek a keresztény németek azok, akik a legnagyobb áldozatra képesek zsidó barátai támogatásában. Egyébként a külföldről Németországba érkező zsidó diákokkal szemben még a hitleristák is megőrzik udvariasságukat. (—)

Egyre súlyosabbá válik a strassburgi sztrájkhelyzet

Proklamálták a vasútsztrájkot is

Párizs, augusztus 5. Strassburgban a sztrájkhelyzet egyre jobban kieleződik. Az elővárosokban több összeütközés fordult elő sztrájkolók és a karhatalom között. Mintegy harminc rendőr is kapott kétségűrésokat a közelharokban. A sebesültek száma megközelíti a százat. Háromszáz rendbontót letartóztattak. Újabb jelentés szerint a vágóhid alkalmazottai is csatlakoztak a sztrájkhoz. A mozgalom egyre általánosabbá válik. Mára proklamálták

a vasútsztrájkot is. A közlekedési üzemek a városban harmadik napja szünetelnek.

A fontosabb stratégiai pontokat mindennél erős katonai és rendőri karhatalom tartja megszállva. Az éjszakai folyamán az egész karhatalom riadó-készültségben volt. Általános gyűlés- és felvonulási tilalmat proklamáltak a hatóságok.

Egyelőre alig van kilátás a meggyezésre.

Globol a molyokat és a molyokat és

Képviselet és raktár: „PHARMAG” Drogéria engros, Brasov.

— Az csak pillanatnyilag hathatott a munkásokra, hogy egyes magasállású funkcionáriusok a nyilvánosság előtt paroláztak velük. A szemfényvesztésnek ez a korszaka végleg lezárult Németországban és csak keserű kiabrándulást hozott.

— Aki Németországban nyitott szemmel és nyitott füllel jár, az érzi, hallja és látja, hogy mindent és mindenkit fojtott atmoszféra vesz körül, mely tele van robbanási veszélyekkel.

Az egész ország egyetlen börtön — A kormány is érzi, hogy ma már a lelkesedés lehült és régi híveinek nagy tömegei is ellenséggé állanak vele szemben. Ezzel magyarázható, hogy a letartóztatások szakadatlanul tartanak, most már nemcsak a baloldaliak, hanem a náci ellenzék köréből is. Maga a kormány hivatalosan is elismeri, hogy ötszáz ezer ember ül börtönökben és koncentrációs táborokban, a valóságban azonban a letartóztatottak és internáltak száma az egymilliót is meghaladja.

— Egyetemi tanárok, kiváló intellektuelek fát vágják a koncentrációs

Szinkör Mozgó
Új élet Palesztinában

— Az első Palesztinában készült film.
Személyesen fellépnek:

SALOMO, a nyolcéves csodakántor és
ZWI HALEWI a világhírű brünni főkántor

Vasárnap és hétfőn 5, 7 és 9 órakor.

Öngyilkosságba kergette angol barátnőjét Coty francia parfümgyáros fia

Nagy társadalmi botrány Párizsban

Párizs, augusztus 5. Az V. György szállodában történt homályos háttérű dráma ügye, amelynek áldozata egy ragyogó szépségű fiatal angol hölgy, Dorothy Wright — szenzációs fordulatot vett.

A párizsi rendőrség tegnap szűkszavú jelentésben közölte, hogy a történelmi nevezetességű előkelő szállodában — itt székelt annakidején a jövőteli bizottság — holtan találták az angol hölgyet s a szobában volt egy francia ur is, akinek kilétééről azonban nem tett közelebbi közlést a rendőrség.

Most azután kiderült, hogy a rejtélyes férfi, akiben mingyárt valami előkelőséget sejtettek, nem más, mint Roland Coty, a francia parfümgyáros és lapkiadó fia. A gyilkosság gyanúja ugyan időközben eloszlott, mert a rendőri szakértők minden kétséget kizáróan megállapították, hogy az angol

szépség öngyilkosságát követett el.

Az eset iránti érdeklődés ezzel nagyon kevésbé csökkent, minthogy Roland Coty nő és három gyermek apja és ilyen körülmények között az öngyilkosság kipattant kísérő körülményeivel nagyszabású társadalmi botrány esalhatatlan kiinduló pontját látják. Mint a nyomozás kiderítette, Roland Coty a fiatal angol hölgyvel hónapok óta intim viszonyban állott. A szemlelme viharos volt s a kritikus napon Coty a fiatal angol hölgyvel hónapok órákban ismét veszekedve tért haza az angol hölgy szállodai lakásába.

Az angol szépség lakosztályában a veszekedés folytatódott és Coty végül azzal fenyegette meg Mrs. Wright-t, hogy szakít vele. Abban a pillanatban amint ezek a szavak elhangzottak, Dorothy Wright felkapta az asztalon fekvő revolvert és agyonlőtte magát.

A Royal Mozgóban valószínűleg kedden lesz a Ludwig Satz nagy jiddis filmjének bemutatója

A Royal Mozgó a Magyar rapszódia nagy sikerére való tekintettel ezt a filmet még hétfőn is vetíti s így a Ludwig Satz-film premierje nem hétfőn, hanem kedden lesz.

Bukarestben már 5 hét óta egyfolytában játsszák „A feleségem barátja” nagy zsargon vigjátékot, főszerepben Ludwig Satz-al. A film 100 százalékban jiddisül beszél és énekel, tehát semmiképpen nem tévesztendő össze más, több éves régi néma filmekkel. Ludwig Satz óriási nép-

szerűsége, művész kiálósága előre biztosítja a film frenetikus sikerét. Ennél a filmmel a publikum azzal az érzéssel távozik, hogy egy ilyen nagy és kiváló zsidó filmet tényleg szabad hirdetni és erősen reklámozni, mert azt nyújt a film, amit ígérnek benne és nem mutatós címmel fedik a film szánalmas belsejét. Zsidó munka, zsidó humor, zsidó kitartás és tehetség oszlopa ez a legújabb jiddisül beszélő film-exkluzivitás.

Egy német történelemszakos egyetemi hallgató új időtartamvilágrekordot állított fel a vitorlázó repülés terén

Harminchat és félórát volt a levegőben Kurt Schmidt vitorlázó repülőgépen

Berlin, augusztus 5. Schmidt közneg bergi egyetemi hallgató vitorlázó repülőgépen megdöntötte az időtartamrekordot. Eső és rossz látási viszonyok ellenére estig már több, mint félnapal haladta túl az eddigi világrekordot s megkísérli, hogy egy újabb éjszakai út is a levegőben maradjon. Általános a vélemény szakkörökben, hogy a világrekord ugrásszerű megjavításával új fejezet kezdődik a vitorlázó repülés történetében.

A legújabb német világrekorder a történelemszakos egyetemi hallgató, aki már több ízben végzett 6-7 órás vitorlázó repüléseket a korschenuhi vitorlázó-repülőtelepen. Nemrég néhány társával repülőgépkonstrukcióba kezdett s gépe, a Gronau-Baby egyik saját modell alapján együttes munkájukkal készült el. A világrekorder az első órákban nem is gondolt arra, hogy hosszabb ideig maradjon a levegőben, de éjfélig kitűnő volt az időjárás s később, mikor eső kezdett zuhogni, már közel járt a világrekordhoz s így folytatta több mint további félnapal a repülést, noha élelmiszere a harminchat órás légi uton nem volt több, mint két vajaskenyér s itala csak egy üveg ásványvíz.

A keletporoszországi rádió a világrekorder leszállásakor gramofonlemezre vette fel az elhangzott üdvözléseket és a vitorlázó repülő választ, amelyet éjfél tájban az összes német rádióállomások hallgatói előtt rádióba közvetítettek. Schmidt elmondotta, hogy szándékában volt reggelig a levegőben maradni, de kissé mélyre szállott alá s a levegő nyomása este 8-kor a földre szorította. Így nem tehetett

egyebet, minthogy landolt.

A régi vitorlázó időtartam világrekord birtokosa Cook amerikai tengerészhadnagy, aki az elmúlt évben Honoluluban érte el 21 óra 34 perces világrekordját. Az új világrekord 36 és félóra. A lapok megemlítik, hogy az új világrekorder rohamoztagbeli.

— Emésztési gyengeség, vérszegénység, lesoványodás, sápadtság, mirigybetegségek, bőrkütiések, kelések, furunkulusok esetében a természetes Ferenc József keserűviz szabályozza a belek annyira fontos működését.

A román állami erdők kihasználására tett ajánlatot egy angol pénzcsoporthoz, Londonból jelentik: Ugy hírlik, hogy egy angol pénzcsoporthoz ajánlatot tett a román kormányban abban az irányban, hogy az állami erdők kihasználásának engedélyezéséért cserébe átvállalja a külföldi államadósságok fizetésének kötelezettségét. A híradást többek között a Financial News is közli.

Befőttes üvegek árai:

0.1	0.2	0.35	0.5	0.7	1 liter
Lei 1.70	2.-	2.35	2.95	3.90	5.-

Uborkás üveg minden nagyságban literje lei 2.50

Feketeerdői üveggyári finoman csiszolt asztali üvegszervizek nagy választékban igen előnyös árban. Kapható: KLEIN S. gyári üvegerakátában Cluj, Reg. Ferdinand 70, Telefon 9-47. (Bognár és Szántó udvar)

Fotokirándulásain kísérje:

nevető napsugár és Gevaert szerencsel!

A GEVAERT művek az új Express Superchrom-film

felülmulhatatlan tulajdonságai mellett az az előnyt is nyújtja, hogy minden filmvásárló részt vehet a nagy

GEVAERT-filmdíj kisorsolásán!

Kérjen prospektust a környékbeli szaküzletől, vagy a vezérképviseletől: WANAUS & PETRI, Bucuresti, I, Cal, Victoriei 14.

KÖZGAZDASÁG

Eltörlik a gabona-monopóliumot Jugoszláviában

Belgrad, augusztus 5. Gazdasági körökben úgy hírlik, hogy a gabonamonopólium eltörlése az új kurzushoz való átmenet első lépése. A fennálló preferenciális szerződésekre való tekintettel a minisztériumnak továbbra is joga van a szerződések kereten belül

gabonaexportálásra. Hangoztatják kormányrésztől azt is, hogy a gabonaexport külön engedélyhez kötése csupán technikai eszköz a kormány elgondolásainak keresztülvitelében s nem jelenti, hogy újra engedélyezési politikát kívánnak folytatni.

Tovább csökkentik a dollár árfolyamát

Könnybombákkal ársztották el a newyorki tőzsdét

Londoni augusztus 5. Newyorki távirat szerint az értéktőzsdét a nyitás után rövidesen újra be kellett zárni, mert a teremben és a folyosókon ismertelenek könnygázbombákat dobtak el. A gáz elárasztotta az épület öt emeletét, úgy, hogy a tőzsde összes irodáit is ki kellett üríteni.

Amerikából újabb tizenkétmillió dollár értékű arany van utban az európai kontinens felé. Az aranyat az Angol Bank megbízottai vásárolták a francia és a csehszlovák jegybankok számára. Ez emiatt vált szükségessé, hogy fedezni lehessen az angol jegybank na

pokkal ezelőtt Párizsban és Prágában eszközölt fontvásárlásait.

A tranzakciót az angol valutakegységitő alap terhére hajtották végre abból a célból, hogy a font olyan árfolyamát biztosítsák, amely az adott pillanatban az angol gazdasági életnek leginkább kedvez.

A newyorki lapok azt az értesülést közlik, hogy néhány héten belül Amerikában az eddiginél határozottabb pénzfelügyeleti intézkedések várhatók, amelyek a dollár árfolyamát tovább fogják csökkenteni.

A lengyel vasutak szakítottak a CFR-rel

Megtagadják a romániai áruk továbbszállítását

Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. (Az Uj Kelet tud.) A csernovici kereskedelmi és iparkamara átiratot intézett a kereskedelemügyi minisztériumhoz és a kormányhoz, amely megdöbbentő realitással világít rá arra a viszonyra, amelyet a CFR hanyagsága a külföldi vasuti szállítások körül teremtett. Többször hirt adunk arról, hogy a vasuti szállítások kölcsönös megállapodása ügyében a CFR igen egyoldaluan fogta fel a szerződésbeli kötelezettségeket. Ismeretes, hogy a CFR tetemes összegű kölcsönt tartozik a külföldi vasuti társaságoknak. Ennek a következménye az, ami a csernovici kereskedelmi és iparkamarát az említett felíratra kényszerítette.

A jelentés szerint a lengyel vasutak augusztus elsejétől visszautasítják a román áruk és exportküldemények további-

tását. A lengyel és román vasutak között már régebben fennállnak differenciák, amelyek kiéleződtek a lengyel szállítás körüli. Feltehető, hogy a lengyel vasutak ezért foganatosították ezt az intézkedést.

A román kormány azonnal bizottságot küldött ki az ügy megvizsgálására és a kereskedelemügyi minisztériumban értekezletet hívtak össze, amelyen a lengyelországi ki- és bevételi kérdések normalizálását akarják letárgyalni.

A kormány természetesen azonnal érintkezésbe lépett Varsóval és az érdekeltek remélik, hogy a lengyel kormánytól sikerülni fog a sérelmes rendeletet visszavonni. Ugyancsak remélik, hogy az elmentek elismulnak és semmi akadály sem lesz a normális vasuti forgalomnak.

NYILTTÉR *)

A BOMBA előfizetőihez és olvasóihoz!

Ismeretes a közönség előtt az, hogy lapomat betiltották. Hogy az egzisztenciámat biztosíthassam, megkértem Vajda Sándor magánzórt, hogy szerezzen egy lapengedélyt, amiért neki ha- vi 500 lejt fizetek. Így adtam ki az „Erdélyi Bombát” a múlt héten és így csináltam ezt ezen a héten is. A lap minden sorát én irtam, pénzt adtam Vajdának a nyomdászamlára és a lap amikor készen volt, Vajda kijelentet-

te, hogy a laphoz semmi közöm, a lap az övé és a nyomdáé.

Kérem a m. t. előfizetőimet és olvasóimat, hogy legyenek elnézéssel e héten, mert önhibámon kívül nem teljesíthettem a kötelességemet. Gondoskodni fogok, hogy a jövő héten minden előfizetőm megkaphassa a Bombát.

Ehhez a laphoz semmi közöm és Vajda tenykedéséért felelősséget nem vállalok.

Gerő Sándor, A „Bomba” szerkesztője.

(E rovat alatt közöltek nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.)

SZÉ

A Népe

Genf,

mandátum zott legu niai zsidó általában [émakkaj] kívül el során is hogy a áll a pal a transz ben. Me hogy az a kevésbé s ság kíván lembe ve tutum sz fórumát k tárius ha

A bizo

jegyzőkö ben megfi genfi tud dott meg zottság transzjord volt szent lord Lugg megkérdz Young n van-e ki Transzjord hogy a kó telepítést mindenek Zsidó Nem közö ang Transzjord arról, hogy ban megvá nem hiszi, na zsidókn telepedését A portug dezte, hogy kormányt.

Young:

való letele biztonsági ható. Tran gaszkodik n gyobb földt záció rende nem is olya tina.

A bizotts delegátus s arra, hogy a palesztina lásponjtát. Adóknak Tra lását. Az t beszétek, z ság egyenes dorlását és emir a zsidó mondotta Re miért van Young válas dátum csaku Jordánia z a biztonsá országban u a biztonsá dásra jutó célszerű a t ciót előmozd Lord Rug igen érdekes selője a ma gositást kér hajlandó vol palesztinai a való áttelepit az áttelepit Young azt v kormánynak

Az angol kormány szabotálja a transzjordániai zsidó kolonizációt

A Népszövetség mandátum-bizottsága felelősségre vonja a palesztinai kormány képviselőit az angol mandátum-politika miatt

Genf, augusztus 5. A Népszövetség mandátumbizottsága behatóan foglalkozott legutóbbi ülészkán a transzjordániai zsidó telepítés kérdésével, valamint általában Palesztinával kapcsolatos problémákkal. A bizottság tagjai között rendkívül élénk vita fejlődött ki, amelynek során ismételten megállapítás nyert, hogy a mandátumbizottság jóindulatúan áll a palesztinai zsidó építómunkával és a transzjordániai zsidó telepítéssel szemben. Megállapítást nyert viszont az is, hogy az angol kormány képviselője a legkevésbé sem hajlandó a mandátumbizottság kívánságait és megjegyzéseit figyelembe venni, holott a népszövetségi statutum szerint ezek a bizottság felettes fórumát képezi Angliának, mint a mandátárius hatalomnak.

Miért nem támogatható a transzjordániai település?

A bizottság tárgyalásainak részletes jegyzőkönyve előlráthatólag szeptemberben megjelenik. A Zsidó Távirati Iroda genfi tudósítója érdekes részleteket tudott meg a készülő jegyzőkönyvből. A bizottság tárgyalásának első napja a transzjordániai zsidó telepítés kérdésének volt szentelve. A bizottság angol tagja, lord Luggard vetette fel a problémát, megkérdezve a palesztinai angol kormány Young nevű képviselőjét, csakugyan van-e kilátás zsidóknak és araboknak Transzjordániába való letelepítésére és hogy a kormány hajlandó volna-e ilyen telepítést támogatni. Válaszában Young mindenképp is kijelentette, hogy a Zsidó Nemzeti Otthon felépítésére vonatkozó angol mandátum nem terjed ki Transzjordániára és egyelőre nincs szó arról, hogy a mandátumot ebben az irányban megváltoztassák. Az angol kormány nem hiszi, hogy jelenleg lehetséges volna zsidóknak Transzjordániában való letelepedését megkönnyíteni.

A portugál bizottsági tag erre megkérdezte, hogy mi készíti erre a palesztinai kormányt.

Nem tilos csak pillanatnyilag nem célszerű a zsidó bevándorlás

Young: A zsidók Transzjordániában való letelepedése pillanatnyilag általános biztonsági szempontokból nem támogatható, Transzjordánia lakossága nem ragaszkodik más fajok bevándorlásához, nagyobb földterületek sem állnak a kolonizáció rendelkezésére, ha Transzjordánia nem is olyan sűrűn lakott, mint Palesztina.

A bizottság alelnöke, van Rees holland delegátus szólalt fel ezután. Rámutatott arra, hogy nem tudja teljesen concedálni a palesztinai kormány képviselőjének álláspontját. A mandátum nem zárja ki zsidóknak Transzjordániába való bevándorlását. Az utóbbi időben mindenütt arról beszéltek, hogy a transzjordániai lakosság egyenesen kívánja a zsidók bevándorlását és letelepedését. Ha Abdulla emir a zsidó bevándorlás mellett van — mondotta Rees —, szeretném tudni, hogy miért van ellene az angol kormány. Young válaszában kifejtette, hogy a mandátum csakugyan nem zárja ki a transzjordániai zsidó bevándorlást, az angol kormány azonban, figyelembe véve az országban uralkodó hangulatot, valamint a biztonság kérdését, arra a megállapodásra jutott, hogy pillanatnyilag nem célszerű a transzjordániai zsidó kolonizációt előmozdítani.

Lord Ruggard vetett fel ezután egy igen érdekes kérdést. Mint Anglia képviselője a madátum bizottságban, felvilágosítást kért arra vonatkozólag, hogy hajlandó volna-e a palesztinai kormány palesztinai araboknak Transzjordániába való áttelepítéséhez hozzájárulni, ha ezt az áttelepítést a zsidók is támogatnák. Young azt válaszolta, hogy a palesztinai kormánynak semmi kifogása sincs egy

ilyen terv ellen. Pillanatnyilag azonban nem lehet szó arról, hogy több arabot áttelepítsenek, mint amennyit Transzjordánia befogadó képessége megenged. Nincs Transzjordániában kedvező hangulat a tömegbevándorlással szemben és nagyobb kiterjedésű földterületek sem áll rendelkezésre.

Van Rees: Transzjordánia kétszer akkora, mint Palesztina s alig 300 ezer lakója van, míg Palesztinában közel egy millió ember él. Eppen ezért tudni sze-

Eltemették a brünni szálloda-robbanás eddig megtalált áldozatait

Különböző hullarészeket találnak most is a romok alatt

Prága, augusztus 5. Brünn lakossága nagy részvétele mellett tegnap megtörtént az Európa szállóban történt robbanási katasztrófa eddig megtalált áldozatának temetése.

A további eltakarítási munkálatok során különböző hullarészeket, így egy férfi és egy női lábat és kezét, továbbá mintegy hatezer csehkorona készpénzt és különféle ékszerdarabokat találtak.

A brünni közvéleményre egyébként élénk hatást gyakorolt, hogy mint most kiderült, az egyik női holttest, amelyet a katasztrófa napján késő este ástak ki a

retnének: okos dolog-e megakadályozni a földvásárlást Transzjordániában akkor, midőn ezt a transzjordániai emir kívánja

Anglia nem foglal állást a transzjordániai bevándorlás ellen

Young kénytelen volt a bizottság tagjainak ismételt felhívására végül kijelenteni, hogy az angol kormány nem foglal állást a transzjordániai bevándorlás ellen, mindössze az ország befogadó képes ségétől teszi függővé a bevándorlás mértékét. Kijelentette azt is, hogy Transzjordániában nincs megtiltva zsidóknak a földvásárlás, egyének azonban nem vehet nek maguknak földet. Csak valamely közösség.

Van Rees megállapította azután, hogy nem minden Palesztinában lakó zsidó kap ta meg a palesztinai állampolgárságot. A Népszövetséghez tartozó államok polgárait ezen államok gazdasági egyenjósításának megfelelően éppen úgy kell kezelni Transzjordániában, mint a népszövetségi államok többi polgárait.

Rappard professzor megismételte a kér

DIANA sósborszesz nyáron is nélkülözhetetlen

désre, hogy hajlandó-e az angol kormány a zsidók transzjordániai letelepítését támogatni. Young ismét nemmel válaszolt, majd kijelentette, hogy a kormány kitart a palesztinai törvényhozás létesítésére vonatkozó elhatározása mellett, bár zsidók és részben az arabok is a terv ellen vannak. A további vita során a bizottság tagjai különböző kérdéseket intéztek Younghoz, a Hulen-koncesszió, a zsidók bevándorlását, a közbiztonság, az egészségügy és a kökutatásügy kérdéseire vonatkozólag. Végül dr. Ruppel, a bizottság német tagja (?) kérdést intézett Younghoz, miért nem nevezett ki a palesztinai kormány egyetlen zsidót sem a haifai törvényszékhez. Young azt válaszolta, hogy három évvel ezelőtt neveztek ki utóljára bírót egy haifai arab személyében. A bírák kinevezése kizárólag az illető kvalifikáció alapján történik.

METALLUX Tisztítópor Híg. szappan

Utánozhatatlan! Nékülözhetetlen!

repelt a hatóságok előtt.

Ezekben az ügyekben folytatja kihallgatásukat az ügyészség. A Salamon József ellen emelt vádak ügyében már többé-kevésbé tisztázódott a helyzet. A feljelentés szerint ugyanis Salamon József eladta a házát és az ezért kapott jelentős összeget át akarta csempészni Amerikába, ahová visszaköltözik. Salamon József és Zsigmond ugyanis amerikai állampolgár. Ez a vád azonban megdőlt azon, hogy Salamon a házát még el sem adta, követte zseképpen nem csempészheti sehova a vételárát. Valutauitleteket hozzátartozói állításai szerint soha nem csinált: ingatlanok lakbérjévedelméből élt.

Egészen különösen hangzik Salamon József ellen a kémkedési vád. Salamon dusszadag ember, egyáltalában nincsen tehát szükség arra, hogy kémkedéssel keresse meg a kenyerét. Mind azon által városzerte érdeklődéssel várják, hogy Colfescu ügyész, aki ebben a fölöttébb bonyolult ügyben a vizsgálatot megindította, milyen eredményt fog elérni. Az őrizetbevetettek biznak benne, hogy nem érik meg a vasárnapot az ügyészségen. Különösen azok a Salamonok, akik ellen nincsen konkrét vád, hiszen a feljelentés csak Salamon József és Zsigmond ellen szól, a többieket a nyomozás érdekében vették csak őrizetbe.

MUSSOLINI VALLOMASAI. Emil Ludwig, a világhírű író, a nagy emberek életének és belső világának ésszerű kutatója világhírű könyvét a mai Európa kétségtelenül legizgatóbb, legszínesebb politikai egyéniségéről — Mussoliniról írta. A könyv kapható az Uj Kelet könyvostályában. Ára csak 57 lej.

Az Uj Kelet könyvlegyzéke

Körmendi: Ind. 715	82 L
Szenderkényi Anna: Felszabadultak	32 L
Emil Ludwig: Mussolini	57 L
II. Miklós cár bizalmas levele: Szerelmem és tragédiám	56 L
Heitai: Életke	67 L
Károly Sándor: Az 500.ik emelet	40 L
B. Russel: Kína	90 L
Kassák Lajos: Angyal föld	65 L
Jarnó József: Börtön	40 L
Komor András: Fischmann S. utóda	48 L
Wells: A láthatatlan ember	32 L
Julien Green: Adrienne	44 L
Móricz Zsigmond: Forró mezők	44 L
Sinclair Lewis: Wreen urunk	44 L
Sherwood Anderson: Tar	44 L
Katajev: A sikkasztók	44 L
Krudy Gyula: Boldogult urfikoromban	44 L
Szinyai Zoltán: Aranykarika	44 L
Bojer: A nagy éhség	44 L
Bibó Lajos: Kétkeltű szerelem	44 L
Heitai Jenő: Almokháza	44 L
Smeljov: A pincér	44 L

Gandhit gyorsított eljárással egyévi börtönre ítélték

Ujra megkezdődött Indiában az angol áruk bojkottja

London, augusztus 5. Indiában ujra megkezdődött az angol áruk bojkottja. A nagy városokban az üzletek előtt hindu nacionalista önkéntesek állanak őrt s figyelmeztetik a vásárolni szándékozókat a bojkottra. — Gandhit délelőtt szabadon engedték, de feltételeket szabtak eléje szabadságáért. Azt követelték, hogy áll-

jon el a polgári engedetlenség szítására irányuló propaganda folytatásától és egyelőre ne mozduljon ki Poonából. A hindu nacionalista vezér a feltételeket nem fogadta el, mire délután gyorsított eljárással egy évi szabadságvesztés-büntetésre ítélték s azonnal meg kellett kezdenie a büntetés kitöltését.

Névtelen feljelentés alapján letartóztatták a kolozsvári hat Salamon-fivért

Valutasibólással és kémkedéssel vádolja a névtelen feljelentő az ismert Salamon-család két tagját

Cluj-Kolozsvár, augusztus 5. (Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári ügyészség pénteken este feltűnő őrizetbevételt fogatosított, melynek során Kolozsváron általánosan ismert hat fivér került ideiglenesen az ügyészséghez. Az őrizetbevetettek: Salamon József, Zsigmond, Géza, Ernő, Árpád és Sándor a péntek éjszakát az ügyészségen töltötték és kihallgatásuk szombatn egész napon át tartott. A Salamon-fivérek őrizetbevétele Kolozsváron hatalmas feltűnést keltett, ami azzal magyarázható, hogy Salamon Józsefet ma Kolozsvár egyik leggazdagabb emberének ismerik. A nagy vagyon legendája övezi a többi fivért is. Kettő közülük Amerikát járt, József husz évig élt kint és mint egy nagy cukrászüzem tulajdonosa szerente vagyonát. Nemrégén tért vissza Amerikából őse, Salamon Zsigmond is.

A Salamon fivérek letartóztatásának okai mögött névtelen feljelentés rejtezik. Az ismeretlen feljelentő azzal vádolta meg a háztulajdonost, hogy valutát sítól és hogy mellesleg az egyik szomszédos államnak kémkedik. Ennek a névtelen feljelentésnek az alapján vette őket őrizetbe az ügyész.

ség, mely az ügyben több mint három kihallgatást folytatott. A kihallgatottak azonban vajmi kevés adatot szolgáltatottak a vád erősítésére.

Az ismeretlen feljelentő Salamon Zsigmond ellen is vádakot termel. Eszerint Salamon Zsigmond 10 évvel ezelőtt részese volt az emlékezetes Taar-panamának és a kolozsvári törvényszék 1922-ben hathavi börtönbüntetésre ítélte. Az ítélet elől Salamon kétszer is amnesztiában részesült. Az erre vonatkozó ügyészségi bizonylatot néhány héttel ezelőtt Salamon védője, dr. Kepecs Imre ügyvéd kérvényezte és meg is kapta.

Az ügyészség információi szerint Salamon Zsigmondot annakidején maga Taar József szöktette meg. Az utlevélet a belügyminisztériumtól szereztek be, minden irat nélkül és eddig még ismeretlen módon. Így ment ki Salamon Amerikába 1922-ben. Később Taar József is kiszökött és az ügyészség álláspontja és értesülései szerint ekkor Salamon Zsigmond volt az, aki Taar szökését elősegítette. Salamon az ügyészség szerint — Amerikában nevet cserélt: mint Szabó Zsigmond sze-

a legjobb védő fertőző betegségek ellen

Volt-e a német követ a szebeni nácigyűlésen?

A szebeni gyűlésen támadták Brandschot, Franciaországot és a papokat fenyegették

Bucurest-Bukarest, augusztus 5. A romániai német, nemzeti szocialista párt nagyszzebeni alakuló közgyűlése, amelyről részletesen beszámoltunk, egyre nagyobb visszhangot kelt politikai körökben. Különösen Zickeli dr. beszéde az, amely feltűnést keltett és amelyet most igyekeznek teljes egészében rekonstruálni. Így kiderült, hogy Zickeli dr. a többek között hevesen támadta Brandschot és megfenyegette a szász papságot is.

— Brandsch Rudolf nem hivatott arra, hogy a szászok vagy a romániai németek képviselője legyen. Brandsch a háboru idején hátul húzódott meg és nem küzdött a német eszükért. Vannak papok és jegyzők, akik az úgynevezett szász parasztpárt szolgálataiba szegődtek s annak részére fejtenek ki politikai propagandát. Bizonyosra vehetjük ezek, hogy annak idején majd nem maradnak el a szánkciók... Mi, romániai szászok és németek előérsei vagyunk a keleti germánizmusnak. Jelentős szerepünk van és fontos feladatokra vagyunk hivatva.

Zickeli dr. ezután hevesen támadta Franciaországot. Neki tulajdonítható, hogy Románia akadályozza van abban hogy Németországgal szorosabb gazdasági és kereskedelmi kapcsolatba kerüljön — mondotta Zickeli. Zickeli dr. szokatlanul merész hangja Bukarestben nagy megdöbbenést váltott ki. Furesán hatott, hogy a nagyszzebeni hitlerista megnyilvánulásnál Schullenburg gróf bukaresti német követ is résztvett.

A Banater Deutsche Zeitung azzal a hírrel kapcsolatban, hogy a hitlerista gyűlésen Schullenburg dr. követ és Fricke dr. is résztvett azt írja, hogy Schullenburg dr. ugyan jelen volt Nagyszzebenben, de „nem politikai minőségben”, hanem csak azért, hogy kirándulást tegyen Nagyszzebenbe egy Fricke dr. nevű németországi orvosral, aki egyébként a Fekete-tenger partján üdül. Ez a Fricke dr. nem Hittler megbízottja, hanem csak egy egyszerű német orvos és Schullenburg dr. követnek bajtársa. A Banater Deutsche Zeitung szerint a szenzáció tehát szappanbuborékhoz hasonlóan pukkadt szét és semmi sem maradt belőle. Viszont ezzel szemben áll az, hogy a Banater Deutsche Zeitung szerint is Schullenburg dr. Nagyszzebenben volt és ugyanakkor ott tartózkodott Fricke dr. Hogy éppen a hitlerista gyűlés idejére érkeztek Nagyszzebenbe, nem mondható a véletlenek összjátékának. Schullenburg dr. nagyszzebeni látogatását egyébként nem magyarázzák úgy, mintha politikamentes kirándulás lett volna. Ezt még maga a Bana-

ter Deutsche Zeitung sem hiszi. Schullenburg talán csak mégsem azért utazott Bukarestből Nagyszzebenbe, hogy ott egy bajtársával találkozzon, aki — a Fekete-tenger mellett nyaral. A földrajzi fogalmak pontosabb felhasználása több valószínűséget adott volna a cáfolatnak.

SZÍNHÁZ-FILM

A legnagyobb szenzáció: Salomo, a nyolcéves csodakántor

Cluj-Kolozsvár, aug. 5. A Szinkör Mozgóban zsidó tárgyú film keretében két kivételes érdekességű művész lép föl. Az egyik Salomo, a nyolcéves csodakántor, a másik: Zwi Haléwi, a brünni főkantor. Salomo már bejárta Erdélyt és a Regátot is, hirtelen érkezett hozzánk is, úgyhogy nem volt váratlan meglepetés az a csodálatos teljesítmény, amely szombaton este valóságos bámulatba ejtette a közönséget. Zwi Haléwi gyönyörű hangja és nagyszabású előadói tehetsége európa-szerte ismert. Igen érdekes a film, amely-

nek keretében lépnek fel. Címe: Uj élet Palesztinában és az első Palesztinában készült film. Kivételes érdekessége a filmnek a palesztinai felvételek sorozata, de cselekményének érdekessége, technikai földolgozása is megragadó. A Szinkör Mozgó vasárnap és hétfőn három előadásban, délután 5, 7 és 9 órakor játssza az Uj élet Palesztinában-t, Salomo és Zwi Haléwi mind a három előadáson fellépnek. A nagy érdeklődésre való tekintettel ajánlatos pontosan látogatni az előadásokat.

Unnapi este lesz Pataky Kálmán koncertje augusztus 12-én. Alig terjedt el a híre az Erdélyből külföldre arrivált, szépséges pályafutású tenor hangfenomén: Pataky Kálmán augusztus 12-i magyarszínházbeli hangversenyének: a levelek egész özőne érkeznek vidékről is a rendezőséghez jegyelővételekre nézve. Kolozsvár és vidékének, sőt a szomszédos vármegyék székvárosai minden rendű és rangú társadalma ünnepeként készül az augusztus 12-i Pataky koncertre. Mindenki tudja, aki csak újságot olvas, hogy a külföldi világvárosok legelőkelőbb operáinak is kiemelkedő eseménye a Pataky Kálmán fellépése. Kolozsvár közönsége ezt a kivételes és ritka alkalmat, hogy a nagy énekest hangjában és művészetében gyönyörködjék, kétségtelenül meg fogja ragadni és előre láthatóan zsúfolt ház fogja ünnepelni a világhírű tenoristát. — „Cerusso óta nem hallottunk ilyen meleg szépségű, forrón érkező, fénylő hangszínt, zengő tenort”... írja az egyik olaszzenekritikus. Pataky neve aranyengessé vált már Amerikában is, hiszen a lezajlott szezonok végén tengerentúli hangversenykörút busán honoráriumokkal kecsesítő ajánlatok özönével árasztották el. Pataky Kálmán műsorszámait között Indig Alfréd Kolozsvár szülötte a külföld kritikusa által az első vonalba helyezett hegedűművész fog két nagyhatású hegedűszóval szerepelni.

ROYAL-MOZGÓ MÜSORA

Ma, vasárnap utoljára:
MAGYAR RAPSZÓDIA. A film csak most látható még, mert szent. 1-vel játszási engedélye visszavonott. Előadások: 3, 5, 7, 9 órakor. 3 órakor minden jegy 15 lej.

SELECT-MOZGÓ MÜSORA

Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor:
Charly, a harci kanári. Szenzációs katonai - vígjáték, főszerepekben: Charly Chase és Thelma Todd.

URANIA-MOZGÓ MÜSORA

Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor:
Ave Caesar. (Kereszt jegyében). Monumentális rendezésű hatalmas film, főszerepekben: Frederic March, Elissa Landi, Claudette Colbert.

AZ OPERA MÜSORA

Csütörtöktől: Dzsungelkirály. Nagyobb, mint a Tarzan. Főszerepekben: Buster Crabbe.

Hétfőtől: Minden csak komédia. Pazar kiállítású operettszínház. Főszerepekben: Lee Perry, Paul Hörbiger, Adele Sandrock, Otto Wallburg.

DUPLAERŐS UBORKÁS ÜVEG

LITERE 2.50 BANI!

FISCHER S. A. üvegüzlet, Cluj

Bécs. 15.55: Operettárs. 17.25: Salzburgi ünnepi játékok. 22.05: Esti hangv. Berlin. 21.05: Beethoven műveiből. Frankfurt. 21.30: Kamarazene. Lipse. 21.30: Schubert: D-dur szimfónia.
Varsó. 19.45: Salzburgból Gluck: Orpheus és Eurydike.
Milánó. 20.30: Mozart: Don Juan című operája.
Prága. 20.25: Klarinétverseny.
Pozsony. 18.25: Grammfón.
Brünn. 20.25: Szerelmi dalom.
Oslo. 17.30: Szalonzene.
Stockholm. 22: Szórakoztató zene.
Svájci Aleman Adó. 19.04: Grammfón.
Svájci Romand Adó. 22: Karének.

APRÓ HIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 2 lej, vastagabb betűvel 4 lej. Legkisebb apró hirdetés 20 lej. Aláírt hirdetések 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelíges levelet csak úgy továbbítunk, ha portóbélyeg mellékelve van.

Jégszekrények a készítőnél: Grünvald Jakab fémpari üzemében C. Deccebal 23. Készít: bádóg és tömegcikkeket.

Szíves tudomásul! Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy a kolozsi sós fürdői kóser vendéglő vezetését átvettem, ahol pontos és a legkényesebb igényeknek megfelelő kiszolgálásról is gondoskodva van. Szíves pártfogást kér: Mandula Izsák nyug. tanító neje.

Kézírt és haladóknak ad német órákat fiatal urileány, képzett nyelvmester, aki egyben elemi iskolai tanulók korrepetálásában is nagy jártassággal bír, kitűnő eredményeket mutathat fel. Megkereséseket „Modern módszer” jelígre a kiadóba kér.

Elveszett Kepes Ferenc névre szóló magyar utlevél. Jutalom ellenében kérem Salom Clubba, Filipescu 6, leadni.

Főtér 26 szám alatt udvarban 2 szobából álló helyiség üzetnek, irodának vagy iparvállalatnak azonnal kiadó. Érdeklődni Deutsch Testvéreknél ugyanott.

Kézírt személyes tiszta butorozott szobát keresek azonnalra. „Különbejárattal” jelígre a kiadóba.

Gyulafehérvárt impozáns fűszer és liszinek teljes berendezés olcsón eladó. Érdeklődni Hammermannál, Alba-Iulia.

AZ UJ KELET olcsó könyvei

Smedley: Magányos asszony	147 Lei
Patenöre: Pénz	87 Lei
Juhász: Hősök, tudósok, emberek	147 Lei
Molnár Ferenc: Harmonia	54 Lei
Sigrid Undset: Koszoru	144 Lei
Schalom Asch: Moszkva	168 Lei
Schalom Asch: Pétervár	168 Lei
Marai: Csutora	117 Lei
Galsworthy: Vagyon urai	70 Lei
Galsworthy: Biró előtt	75 Lei
Babits Mihály: Gólyakaliva (kötve)	57 Lei
Karinthy: Hasmútét	72 Lei
Juhász: Japán	36 Lei
Juhász: Olaszország	36 Lei
Pap: Megszabadították a haláltól	87 Lei

Ha **butorait** **180unk vásárolja** **3 előnye van**

1. Minőségben elsőrendűt kap!
2. Otthona izléses lesz!
3. Kézpénzért nagyon olcsón és hitelbe is kedvező feltételek mellett vásárolhat!

Szekely és Réll
butorgyár R. T.
Tárgu-Mures, Bucuresti, Brasov.

A ZSIDÓ ASSZONY

AZ ERDÉLYI WIZO HIVATALOS LAPJA

Zsidó anyák egymás között

(Ezelőtt három évvel jelent meg a palesztinai könyvpiacra egy könyv, mely színes összefoglalását adja a palesztinai munkásnyak életének. A könyv héber címe: Divréh Poáloth (Munkásnők beszédei) és egy-hamar népszerű lett, nemcsak Palesztinában, hanem az egész világon. Nemrégiben fordították le németre. A német fordításból adjuk az alábbi részletet. Szerk.)

A patika elé érteztünk, ahol gyermekeinket megméri egy szigorú, pásztesztes ur. Azt a napot, amikor a mérés történik, mi, asszonyok „Jom Hádin” ítélet napjának nevezzük. Várjuk, hogy sor kerüljön reánk. Hogy az idő hamarabb teljék, beszélgetni kezdünk.

A kolóniákról és a nevelésről
Még bele sem melegeghetünk a beszélgetésbe, mert már kijön egy asszony. Karján gyermekével.

Area ragyog a boldogságtól.

— Na mennyi?...
— Képzelték, a mult hét óta kétszáz gramot hizott. Képzelték... 200 gramot.

— Csekélység. Egy hét alatt...
Tíz másodperc sem telik és egy újabb asszony jön ki, area szomorú és könnyeit törölgeti. Karján egy alig négyhónapos kisbaba.

Mindnyájan elhallgatunk.

— Már három hete, hogy semmit sem hizott. Már három hete...
Nem bír többet mondani.

Szavai sirásba csuklanak. Már három hete...

Majd higgadtan folytatja:

— Lehet, hogy én vagyok a hibás. Nem kellett volna még beiratkoznom a kertészetre. Este ki kellene menjek vele a levegőre... És kevés tejet iszom...
Valaki megvisszátalja:

— Nem mindig bennünk a hiba. Van nekünk periódusok a gyermek életében, amikor megáll a fejlődése. Különbözik náunk, ebben a forró, fülledt hőségben. És éppen ezt jelenti „Cáár gidull banim”. Talán több türelem kellene...
Az asszony a gyermekével együtt távozott.

Megint a gyermeknevelésről beszélünk.

— És ha már a gyermek az óvodába kerül. A félelem megszűnik már egy kis mértékben, de akkor kezdődik a kényeztetés. Az anya mindent ráhagy „Jeled” gyermekeire. Az anya gyermeke után igazodik. Aztán az iskola. Az aggodalmaskodások. Megbukik-e? Átmege? Milyen lesz? Szorgalmas? Jó tanuló? Majd: tanítassam-e tovább? Vagy adjam valami mesterségre? Majd: jön a pubertás kor?...
Hosszu vita keletkezik, melynek vége az, hogy eljő az idő, mikor a gyermekek a szülők segítségére lesznek. És akkor megérte a sok gond.

Hazamegyünk.

A jövő héten ismét eljövünk a „Jom Hádin”-re.

Kfár Jeechezkel, Chaszjáh.

A hetedik WIZO-kongresszus

Az erdélyi Wizo fejlődését mutatja az a nagy érdeklődés is, hogy Erdélyből tíz asszony delegátus utazik a Prágában megtartandó Wizo kongresszusra. A Wizo kongresszus kedden reggel 8 órakor, ünnepélyes keretek között veszi kezdetét és öt napig tart.

A Wizo kongresszus programja felöleli a Wizo problémáinak összességét, melyek hivatva vannak arra is, hogy közelebb hozzák egymáshoz a zsidó nők érdeklődését és egyben a palesztinai építés problémáihoz is. A kongresszus lesz hivatva eldönteni, hogy hogyan kapcsolódhatnak be a zsidó asszonyok és leányok a palesztinai gazdasági iskolák munkáiba, hogyan küldhetne ki az erdélyi Wizo leányokat kiképzésre, hogy mint ápoló-

nők, tanítónők, vagy mint gazdasági iskolát végzett vezetők, az Erebe elhelyezkedni tudjanak.

A kongresszus után új erővel és sok kedvező kilátással nagy szervezés indul majd meg egész Erdély területén. A delegátus asszonyok meglátogatják majd egész Erdélyt, hogy a kongresszus eredményeiről beszámoljanak.

A prágai Wizo kongresszusra a következő delegátusok indulnak Erdélyből:

Dr. Roth Dezsőné, Reiter Lunka, dr. Handler Elza, Nobel Sándorné, dr. Drechslerné Temesvárról, Dr. Markovits Ignácné Oradea, Szidon Józsefné Lugos, Kohn Mártonné és Hellerné Marosvásárhelyről, míg Kolozsvárról Veinberger Nándorné vesznek részt a kongresszuson.

Az olasz zsidóság reneszánsza

A 18. század végével megindult asszimiláció száz év alatt csaknem teljesen felszívta a zsidó tömegeket. Még az elmúlt század elején Della Torre Lelia és egy-két kiváló tudóstársa még megkísérelte vallási reform útján megtartani zsidóságunkban a mintegy ötvenezer főnyi zsidóságot, de a széleskörű emancipáció letompította a zsidó erőket és a háboru előtt már csak az antichitások és a szülőkhöz és emlékhöz való ragaszkodás adták meg a zsidó karaktert. Az asszimiláció eredményességéhez hozzájárult az is, hogy az olasz zsidóság hermetice elzárkózott a messi zsidó tömegektől, amelyek szétszóródottságukban is intenzív zsidó társadalmi életet éltek. A történelmi multu Róma és Velence és az előkelő Firenze zsidósága adta olykor-olykor tanujelét zsidóságának, míg a régi padovai, livornói, veronai, modenai zsidó községekben egy-egy nagyobb ünnepkor összegyűlt néhány család élt még tradícióinak. Eltűnik a héber betű és könyv és helyüket a csattos cirádás olasz és francia kiadású és nyelvű zsidurok foglalják el. A vegyes házasságok elértek a 70 százalékot, sőt helyenként 98 százalékot mutat a statisztika. Az olasz zsidóság azon az uton volt, amely fokozatosan a teljes felszívódáshoz vezetett volna.

A háboru előtti utolsó években és a háboru alatt a firenzei rabbiképző kollégiumból indul ki a renaissance, amely a

zsidósághoz való visszatérés jelszavával maga köré gyűjti a kollégium egy-néhány hallgatóját és néhány bevándorolt keleti zsidót. A mozgalom élén a kollégium professzorai prof. Chajes, a kiváló bécsi főbbi és cionista vezető egyéniség és prof. Margulies, a jeruzsálemi egyetem irodalmi professzora áll, nemkülönben a tudós Castellbolognesik, Cohenok. Ez a kis csoport indítja meg Izrael név alatt az olasz zsidóság szünetelő hetilapját és ennek hasábjairól ébreszti fel az elvesztettnek hitt zsidóságot. A háboru borzalmi egyrészt hátráltatta a mozgalmat, másrészt a különböző országokbeli zsidó foglyok útján ujjaélesztette az otthonmaradtakban a zsidósághoz való hozzátartozást. A háboru befejezésével új és ifjabb emberek kerülnek az Izrael élére, akik megerősödvé hitükben harci riadót fujnak az asszimiláció ellen. A lap szerkesztője, a mozgalom lelke, Pacifici firenzei ügyvéd, munkatársai Chajes és Margulies egykori barátai és tanítványai. A renaissance első lépése a zsidó faj fenntartása kellett legyen, ennek tudatában indul meg a felvilágosító munka és propaganda a szünni nem akaró vegyesházasság ellen. Az olasz zsidóság reprezentánsai szólnak meg az Izrael hasábjain, hol felvilágosítás, hol a fenyegetés hangján követelik a zsidóságtól a faj tiszta fennmaradásának biztosítását. Az olasz zsidóság e két végletben osztá-

lyozható: gazdagok és szegények. A vegyesházasságok legnagyobb százalékát a szegényebb osztályban kötik, bár a circuncisió útján az apa igyekszik utódját a zsidó szövetségbe felvételni, minthogy a vegyesházasságok csaknem kivétel nélkül zsidó férfi és katolikus nő között kötődnek. Ezen jelenség oka, a zsidó közép osztály hiánya és ezért csak a házasság útján lesz lehetséges felemelkedni a középosztályhoz, amelyet azonban a zsidóságban nem talál meg. Ez okozza azt is, hogy a gazdagabb zsidó férfiak, ha köt-

nek is szerelmi házasságot középosztályú család lányával, illet csak a katolikus tömegben találunk. Külföldi férfiakkal való házasság az olaszok ismert mentalitása miatt, csak a legtrikabban történik. Mint örvendetes tény regisztrálhatjuk, hogy a legutóbbi évben a vegyesházasságok száma 33-37 százalékra redukálódott, amely szám még csak esőkkeni fog, azáltal, hogy az olasz zsidóság az ittlé diákság útján lelki nexusba került a nagy távol országokbeli zsidó tömegekkel, akiknek sorsát magáévá teszi.

Egy londoni ujságíró intervjua dr. Chaim Weizmannéval

A londoni Sunday Times egyik legutóbbi számában érdekes interjút közöl dr. Chajim Weizmannéval. Weizmanné, aki egyike a Wizo első megalapítóinak és a legodaadóbb harcosa a cionista mozgalomnak, a közelmúltban Palesztinában tartózkodott huzamosabb ideig, ahol különösen a Wizo intézményeit és problémáit tanulmányozta. Palesztinai útján szerzett impresszióiról a legnagyobb elragadtatás hangján beszélt és különösen kiemelte a Wizo palesztinai munkáját. Az interjút kérő angol ujságíró azon kérdésre, hogy vajjon nem lehetne-e ugyanazon eszközökkel, melyekkel Palesztinába produktívizálják a zsidó tömegeket, a diaszpórában is ránevelni a produktív, mezőgazdasági életre?

Ilyen próbálkozások már sokszor történtek, válaszolta Weizmanné, azonban eredménytelenek maradtak. Palesztinában a zsidókat egy belső ösztön, egy megmagyarázhatatlan kapcsolat fűzi a földhöz. Palesztinában a legtöbb zsidó földimádó. És aki nem is él a mezőgazdaságban, az is sóvárog a föld után... Mert ehhez a földhöz valahogy szorosabb emlékek, történelmi emlékek fűzik. Embri emlékek. Ez a föld volt az ő emberré válásának anyja...

A palesztinai eredmények felkeltették az érdeklődését az angol kormánynak is. A kormánynak nagy gondot okoznak a munkanélküliek. Az angol kormány árt a palesztinai kolonizáció vezetőihez, hogy ismertessék velük, azokat az eszközöket és módszereket, mellyel sikerült elérniük azt, hogy ma nincs Palesztinában egyetlen munkanélküli sem. Azonban nem hiszem, mondotta Weizmanné, hogy azok az eszközök itt is beválnának. Nem lehet ilyen dolgokat erőszakolni. A palesztinai kolonizáció a speciális palesztinai viszonyokból sarjadzott ki. Csak az a belső ösztön, az az ideáliz-

mus, melyet a cionizmus ad a zsidóknak, volt képes, arra, hogy intellemfwyp hagyják pályájukat és paraszti életet éljenek.

A mi „pionir”-jaink képesek arra, hogy pénz nélkül éljenek. Asszonyok és leányok is, akiknek eddigi életük a pénz volt. A pénz, mint cél. Mint végső cél, melyért küzdöttek. Most lemondanak róla örömmel. Sőt, a lemondás bizonyos önmegtadással jár. És az önmegtadadás kitermel egy bizonyos elégedetlenséget... A mi embereink kiűn nem mondanak le semmiről. Nincs miről lemondjanak. Abban a percben, mikor eddigi „céliaik” helyébe kaptak egy újabbat, egy szebbet, egy emberibbet és fel-emelőbbet, abban a pillanatban önként elvetik az eddigi „cél”-t, mely lényegében üres volt és embertelen... Ugy hangzik, mint valami utópista idea, de ez a valóság.

Az ujságíró itt megjegyzi, hogy mikor a szobába lépett, észrevette, hogy Weizmanné kezében egy kék perselyt tart. Megkérdezte, hogy milyen persely ez. Weizmanné erre elmagyarázta az ujságírónak, hogy a KKL az, mely Palesztinában a földet vásárolja. Az egész nép számára...

Ezután elmondja Weizmanné Chajimné, hogy a mi Palesztinában ma végmegy, azt nem szabad egyedenként nézni. Ott mindig úgy kell nézni az egyént, mint a nagy összesség egy fiát. És vállalkozásait és életét is ebből a szempontból kell nézni.

Palesztinában egy nemzet építi a maga jövőjét.

Egy nemzet, mely keresztüljárta a „civilizáció” és Európa minden iskoláját és a végén rájött arra, hogy az igazi nemzetköziség, csak nemzetek között valósulhat meg...

És nemzeté válik.

I. L. Perc:

Nem harisnya...

Harisnyagyárban.
Fiatal lány lép az öreg ur elé, kezében egy tucaat kidolgozott gyapju harisnyával.

Az öreg ur egy pillantást vet az áru-ra és ujjával a közelben álló fiatal urra mutat.

A lány a fiatalhoz lép.

A fiatal ur kezeibe veszi a harisnyákat — jó puhák. A mérlegre rakja őket: — elég sulyosak, Centimétert vesz elő és méri a hosszát, a szélességét, a lábhoszszát — jó.

A lány fellelegzik. Pénzért nyújtja kezét.

— Várjon csak egy percet! Mondja a „fiatal ur”. Nagyító üveget vesz elő, megtörli és megvizsgálja a munkát.

Hosszu vizsgálgolás után, flegmatikus, de biztos hangon mondja:

— Néhány szál megszakadva — három szem felkuszott... három százalék levonás!

— De... próbálja magát a lány mentegteni.

— Semmi de! — szakítja őt félbe a

fiatal ur és utalványt ad a pénztárhoz. Az ajtó nyílik és egy nevető, kis sárgás arcu zsidócska lép be.

— Jó reggelt!
— Jó reggelt, mondja vissza az öreg ur. Tessék beljebb jönni.

A sárgás arcu zsidócska az öreg urhoz közeledik és az asztalhoz ül.

— Ez az én fiam! Mondja az öreg ur és büszkén mutat a fiatalra.

— Kereskedő — fűzi tovább az öreg ur — de még milyen egy kereskedő!

— Na, jó mondja a kis sárga zsidócska, egy kereskedőnek pénz kell!

— Pénz! Mondja az öreg ur.

— 15 ezer! Kész pénz!

— Csak az egyik lába rövidebb — vág be a fiatal ur nagy gunyosan a beszélgetésbe.

— Alig vevődik az észre! Mondja a kis zsidó.

— De rövidebb ugye?

— Na, és — mondja az öreg ur — egy menyasszony nem harisnya! Nem vizsgálják nagytóval!...

Jidisből: Fisl H.

A ZSIDÓ ASSZONYT kiadja az erdélyi WIZO temesvári központja, Piata Asanesti 4.

A ZSIDÓ GYERMEK

Az új ünnep

Tisa b, av a kedvence ünnepeim közé tartozott még ezelőtt néhány évvel. Mivel a nyárra esik, ezt a napot mindig nagyszüleimnél töltöttem. Kis gyermek voltam, iskolába nem jártam még, a Tisa b, av értelmét nem ismertem. Mindent, ami érthetetlen volt, gyermeklélekkel szerettem: Tisa b, av is megfoghatatlan volt, azt is szerettem. Előző este nagymama, anyuka és egy pár néni bementek az ebédlőbe s ott időztek egy ideig. Engem nem hívtak, hát nem is mentem be. Sétáltam az ajtó előtt, bár nem hallgatóztam, mert ez nem fért össze a büszkeséggel, csak föl alá jártam az ajtó előtt. Egy-egy hangot hallottam, síró, nyöszörgő hangot és ez felizgatta képzeletemet. Abban az időben kezdtem May Károlyt, Lopezt és az Ezeregyéjszakát olvasni és ezeknek hatása alatt különböző rémregények születtek meg amugy is nagy fantáziámban. Közben gyötört a kérdés: mit csinálhat nagymama, anyuka és a többi néni? Miért sírnak? Polyton ez a kérdés foglalkoztatott. Azután kijöttem az asszonyok és hazamentek. Miniket gyerekeket megvaesoráztattak. Megint tejest adtak, már több mint egy hete, hogy folyton csak tejes ételen élünk. Nagymama persze már előbb megvaesoráztott, még mielőtt az a titokzatos szertartás megkezdődött. Azután lefeküdtem. A legfurcsább álmaim voltak. Reggel korán felkeltem, felöltöztem szépen, nagypapa megfogta a kezemet, a másik kezén József ösémert fogta s mentünk vele a templomba. Nagypapa papusában volt: talán fájt a lába. De hát mindenkinek fájt a lába? Mert mindenkin papus volt. Ah, nem, talán járvány van. Igen, ez a valószínű. Ebbe meg is nyugodtam. József hozta a sammerlit nagyapámnak. Minek az: miért nem ülnek a székekre? A bácsik közül sokan a földön ülnek Nekik szabad, nekem nem engedték meg. Nagymama azt mondja, hogy nem szabad a földre ülni, sok mindenféle ok miatt, de azért sem, mert összegyűröm a ruhám. A bácsik is úgy járnak s ők mégis leülnek, ki fognak kapni. Szeretnék nekik szólni, de nem merek, nagypapa nem engedne s szegények úgy sírnak. De hiába is szólnék nekik, úgy sem kelnének fel.

Mindig szerettem templomba járni, ezen a napon is, amelyen olyan különös volt minden. A bácsikon nem volt kézfőhéris csikos lepel, mint máskor, tépték a szakállukat, sirtak és zokogtak s valami fájdalmas monoton melódián ringatták magukat. A másik szobából hallatszott a néni sírása. Gyanusan nézegettem a bácsik fehér szakállát, a hosszú tincsekét a füllük mögött. Ezek összejátszanak nagymamával és a többi nénikkel, mert egyszerre jajgatnak fel és nyugszanak meg, pillanatokra. A falban van egy szekrény, előtte egy asztal, ott állt egy lngó szakállú bácsi. Ez biztos Harun al Rasid, vagy Mohamed Emin, a Hadedinek főnöke, akinek elrabolták a fiát. Igen, biztosan ő az s azért sírnak, mert a főnöknek elrabolták a fiát, akit mind szerettek. S akkor ezek Hadedinek. De hiszen mi zsidók vagyunk. Nagypapa is az. Na igen a Hadedinek és a zsidók egyek, csak May Károly nem tudja. De ő azt írja, hogy a Hadedinek Afrikában laknak, s mi pedig Romániában, nagyapáék pedig Csehországban élnek. Ugy látszik May Károly azt sem tudta.

Éhes vagyok. Hazamegyünk ebédelni. Nagypapa nem éhes? Nem jött ebédelni, nem is eszik a házban senki, csak én meg az öcsém. Miért nem esznek, nem értem én az ilyen ünnepeket. Délután a falu gyerekeivel bogáncsot szedtünk a kerítések tövében és a mezőn és dobáltuk egymás hajába. Ezt a játékot csak ma szabad játszani, máskor kikapnék érte. Nem értem, hogy miért éppen ma szabad. Nem baj, ha nem is értem, a fő az, hogy ma szabad bogáncsot dobálni, hajigáltuk is egymás hajába egész délután. Este vacsora. Végre mindnyájan együtt vagyunk az asztalnál, még nagy-némémék is eljöttek. Finom vacsora volt. Jó feles kávé, én ugyan nem szeretem, de van sok kipeli és delkeli. Ezeket olyan finoman csinálja nagymama, mint senki más a világon. Anyu is jól süti, de nagymama még jobban.

S ezzel vége van a nagy napnak. Csak az emléke maradt meg és a bogáncs a hajamban, amit anyunak kell kiszedni, mert én benne hagytam volna, úgy tel-

sztett nekem.

Ez volt az én Tisa b, avom még pár évvel ezelőtt. Enyit tudtam gyermeki ésszel fölfogni és megtartani belőle. Mikor első elemibe kerültem, akkor már az iskolában művelődtem egy kicsit s tudtam, mi ez a nap, de még mindig nem értettem. De az se késett már sokáig. Mikor magam is a földön ülve végighallgattam egy tisabővi estén a fájdalmas Échát, mikor nagymama könnyei összefolytak az olvadó gyertya cseppjeivel, amelyek nagy forró pontokat hagytak az öreg könyv sárguló lapjain, akkor megértettem. Sápadt arcu zsidók, gyertyával a kézben roskadtak bele a kintoth mar-

cangoló dalaiba, öregek és fiatalok torkából, évszázadok távolából szakadt fel történelmi melódiá, écha jjasvah badad, akkor belesirt az én lelkem is s a meleg könnyek mosták arcomat s lelkemben felderült az értelme ennek a különleges bánatnak. Az egész nép egybefolyó könnyei csak még jobban hevítik forró szeretetemet Zion iránt.

A régi fiatalok is, az öregek is sírnak, de ez nem lehet örökké a mi sorsunk: a sírás. Nekünk, új fiataloknak, dolgozni is kell, a bánatból tettek fakadjanak. Dolgoznunk kell, hogy az Écha fájdalmas hangjait hovatovább a remény biztató harmóniája váltsa fel, hogy Tisabőv majdan az egész nép örömmünnepe legyen, olyan gyönyörű ünnepnek váljon belőle, amilyenek én láttam...

Weinberger Magdus.

Az Aranygaraska és kis barátnője Mirjam

Az én nevem: Aranygaraska. Kicsiny Aranygaraska vagyok én, fényes, csillogó, meleg garaska.
— Meleg Aranygaraska?
— Ugyan, hallottál-e már egy meleg Aranygaraskáról?
— És én még egyszer azt mondom: Meleg garaska vagyok én.

A piciny kis Mirjam a második osztályból, ő szorongatott engem apró kis kezecskéiben.
Két teljes napig.
De nemcsak két napig. Éjjel is vele aludtam és álmaim is vele álmodtam.
Majd megszakadtam a nevetéstől azon az éjjel Mirjam ágyacskájában. Előbb csokoládéről álmodott, amit holnap fog vásárolni, ha majd felkelt. Cukorkáról álmodott ezután és még sok „kellemes dologról”. Egy szép kis labdáról is álmodott. Játéklabdáról, amivel ő játszott és ime kiesett a labda a kezéből és elgurult messze-messze a szomszéd néniék kerítésé mellé és aztán a fák közé... és nincs. És a labda nincs.

És Mirjam, hogy megjedte kis ágyacskájában. Hirtelen mormogni kezdett álomban: Labdám... piciny kis drága labdám...

És én a kis garaska egész idő alatt kezében voltam.

Tudtam jól, hogy Mirjam még nem vásárolt értem semmit, s nagyon nevettem ezen.

De azután bizony elment a nevetésem, mert olyan erősen szorított, hogy majd megfulladtam... A homlokomról csak egy csurgott a verejték olyan melegem lett...

— Ezért mondtam, hogy én egy forró

Aranygaraska vagyok.

És reggel, amikor Mirjam kinyitotta szemecskéit, megpillantott és rám bámult.

Legalább egy óra hosszat nézett. Bizonyára álmára akart visszaemlékezni a labdával...

De nem emlékezett.
És ahogyan így elgondolkozott, kigurultam kezei közül az ágy alá és hangosan kiáltottam:

Zzzz... zzzz... zz... Elfelejtette Mirjam az álmát... igen... elfelejtette...

Az ágy alatt nem éreztem jól magam... továbbgurultam a ruhásszekrény alá...

Ping... pang... elgurult az Aranygaraska, elgurult a labda is...

Mirjam kiugrott ágyából, lehajolt, felémelt, és ismét a kezei között voltam.

De most nagyon, de nagyon szorított. Nagyon melegem lett.

Ekkor megkönyörült rajtam és kijött velem a friss reggeli levegőre.
És ismét mindketten örvendünk.

Mirjam valami nagyon érdekes játékot talált ki... Azt szerette volna tudni, hogy mit is vásároljon rajtam. Egyik lábáról a másikra ugrált és úgy találgatta. Előbb a ballábára állott...

— Csokoládét fogok venni...

Azután a jobb lábára ugrott...

— Nem... nem... csokoládé nem kell. Megint a ballábára szökött át...

— Inkább krumplicukrot veszek...

És én csak hallgattam, majd kiestem a kezéből. Mirjam már a másik lábán is tántorgott, de hogy mit csináljon a garaskával, mégse, mégse tudta elhatározni.

KARMELAH

Egy rozoga kunyhóban élt egyszer egy szegény özvegyasszony kicsi lányával. Egyetlen vigasza viszontagságos életében, egyetlen örömethozó sugár Karmela, a gyermeke volt. Bár minden támasz nélkül állott és egyedül kellett dol-

goznia, hogy egy kis enniivaló hozzon a kis hajlékba, a szegény anyának mégis maradt elég ideje, hogy vigyázzon Karmelára, hogy mosdassa és tisztán tartassa elviselt ruháskáit. Egyszer-egyszer a gyermek, aki nem tudott édes anyja sok

Temesvári Zsidó Középiskolák Internátusa

Gondos egyéni nevelés. Szigorú kóser ellátás. Központi fűtés. Játsszótér, tornaterem. — Istentiszteletek. — Tanulmányi Felügyelet. — A szobák zöme kétágyas.

ÉRTESÍTÉS

Ezuton hozzuk az Uj Kelet előfizetőinek tudomására, hogy az Astra Maramures Sectia Bailor Costin május 26-án határozata értelmében a Rónaszéki fiú-dó árából az UJ KELET ELŐFIZETŐI

50 százalékos kedvezményt élveznek.

Máramaroszigeti előfizetőink az előfizetés igazolása végett forduljanak otthoni megbízottunkhoz: Schön Dezső urhoz.

bajos dolgáról, bizony megbántotta pajos tetteivel és szeles engedetlenséggel.

Igy telt mult az idő, kis Karmela nagyobbacska leányka lett, már tudott gondolkodni, vigyázott magára és örült a napnak és a virágnak. Mig azután egy napon nagy szerencsétlenség szakadt a házra, Karmela elvesztette mindkét szemét világát. Szemei nem látták többé a természet szépségeit, a nap táncoló sugarainak sem ujjongot, mint máskor, csak érezte, azoknak simogatását és melegét és szomorúan mosolygott. Ha anyjával az erdőn, mezőn vagy kertben járt, egyre csak azt kérdezte: „anyám milyen színiük van a virágoknak körülöttünk, amelyeknek ilyen kellemes illata van?”. A szegény megtört anya alig győzte fájdalmát leplezni mikor megmondta a gyerekeknek a virágok nevét és színét.

Az idő tovább pergett s a kis gyermekből szép sudár termetű szőke kislány lett, Karmela 12 éves volt már. Mióta megvakult anyjának nem volt pihenő perce, nappal járta a tudósokat, hogy gyógyítsák meg gyermekét, éjszaka meg nem aludt, mert egyre csak szerencsétlen gyermekére gondolt. De minden hiábavaló volt. Mit is tehetett volna szegény anyja, szenvedett és várt. Egész lelkéből kívánta gyermekének egészségét, szívesen áldozta volna fel az életét is, hogy a gyermeknek vissza adja szemé világát.

Egy napon, mikor szokott utjáról hazajött, fáradtan és reménytelenül Karmelát az ágyban találta. Hideg volt. Az ő szíve már nem vert...

Halott gyermeke láttán, rémület és borzalom vett erőt szegény megtört anyán. Ugy guggolt ott a kis holttestem mellett és újból átélte összes szenvedéseit és minden próbálkozását, hogy meggyógyítsa a gyermeket, a testet az ő testéből a lelkét az ő lelkéből. De most már mindennek vége. Másnap egy szomorú decemberi napon, az égből hideg esősepek hullottak alá, egy egyszerű halottas kocsit fordult ki a házból, utána egy zokogó asszony lépkedett, az arcán a fájdalom mély nyomaival. Egy kislányt vittek rajta, aki boldog akart lenni attól, amit más szemével látott és nem az övével. S odaértek, ahol minden lélek alussza örök álmát, baj nélkül, gond nélkül. Egy egyszerű és hallgatag sir lett az egész, ami az anyja boldogsága volt. Esteledett, a hulló esősepek megfagyva érték a földre, az első hóhelyek. Karmela anyja még mindig nem ment el a sírtól. Ott görnyedt a hideg földön, megölelte és csókolta a fagyos hánót. Pirosa sirt szeméből nagy könnyeseppek peregtek. Semmi és senki nem tudta onnan eltávolítani. Sem a hideg, sem az éjszaka, sem a temető őr intő beszéde. Másnap félig hóval fedve rátaláltak az anyára a gyermek sírján, ott maradt ő is, gyermeke mellett, aki egyetlen boldogsága volt szegény életében.

Fordította: Weinberger József.

— Mosz hosszabbít szerződésében Nobil évi időtartam volt olasz nyitása m. transzázsi amely az légi jármű va vonalozes légi k. vasztól ke

— Ausz számállás. líában mo dig két ös nyilvánoss millió 601 dig 1 mill

— Mind az amerika donból jel Hamilton munkanélk mokban ju 1.8 millió volt. Ez megbizható zöllebbebe seknél. Egy rikai kine 500 millió rosan tulaj kai kormár fogja ford

— Gyula Stern Igná magánóvod tolt számba 4-7 éves kérének szit Ritter Sánd Grigorescu

— Hogy ráknak járó felállításár pénzügymin rendeletének sok, magá által a mun tendő pótdat megállapítva ve köteles pótdátó fizet nek minda alkalmazottá bármely ma nál dolgozn tisztviselők. tésének köte

engedéllyel akik üzemei alkalmazottá motorral do és magánalk számítása az alapján tört vagy alkalm vedelme 100 kamarai pótdatót is, é kos kereset alkalmazottá den hónapba beszoigáltat kamarai pótdat gok fogják k mének az ala

Rap Informáci

Költséget állampolgárs lás, ámpor vagy bárme ahol díjment jon még ma

Rap Cluj, S

HIREK

Moszkvában további három évre hosszabbították meg Nobile tábornok szerződését. Párizsból jelentik: Moszkvában Nobile szerződését további három évi időtartamra meghosszabbították. A volt olasz tábornok és a sarki kutató irányítása mellett a napokban készült el a transzáziai légi utvonala első léghajója, amely az építésben nyomon követő többi légi járművekkel a Vladivosztojk-Moszkva vonalon fogja fenntartani a rendszeres légi közlekedést legkésőbb a jövő tavasztól kezdve.

Ausztráliában most folyik a népszámlálás. Londonból jelentik: Ausztráliában most folyik a népszámlálás. Eddig két összegezett eredményt hoztak nyilvánosságra. Eszerint Újdélváros két millió 601 millió 800 ezer lakost számlál, míg 1 millió 800 ezer lakost számlál.

Mindössze másfélmillióval csökkent az amerikai munkanélküliek száma. Londonból jelentik: A newyorki Alexander Hamilton Intézet megállapítása szerint a munkanélküliek száma az Egyesült Államokban június végén 15.4 millió volt, ami 1,8 millióval kevesebb, mint márciusban volt. Ez a kimutatás, amelyet abszolút megbízhatónak tekintenek, jóval kedvezőbbek a különböző hivatalos becslésekénél. Egyidejű jelentés szerint az amerikai kincstári hivatal által kibocsátott 500 millió dolláros belső kölcsönt határozottan tuljegyvezték. A kölcsönt az amerikai kormány közmunkák finanszírozására fogja fordítani.

Gyulafehérváriak figyelmébe! A Dr. Stern Ignác által vezetett héber-német magánóvoda ezúttal is igen korlátolt számban (maximum 10-12) vesz fel 4-7 éves gyermekeket. Előjegyzéseket kérem szíveskedjenek (távolítésem miatt) Ritter Sándor úrnál Alba-Iulia, Str. Gen. Grigorescu 38. eszékölőni.

Használjunk Beck kővet

Hogyan kell fizetni a munkakamarának járó illetékeket. A munkakamarák felállításáról szóló törvény, továbbá a pénzügyminisztériumnak erre vonatkozó rendelkezés értelmében az ipari munkások, magánalkalmazottak és kisiparosok által a munkakamarák fenntartására fizetendő pótdadó háromtized százalékban lett megállapítva s az f. év július 1-től kezdve köteles mindenki megfizetni. Ezen pótdadó fizetésének kötelezettsége alá esnek mindazon ipari munkások, magánalkalmazottak és magántisztviselők, akik bármely magán- vagy közérdekű vállalatnál dolgoznak. Kivételt képeznek a köztisztviselők. Ugyiszint ezen pótdadó fizetésének kötelezettsége alá esnek az ipar- engedéllyel rendelkező kisiparosok is, akik üzemeikben maximum 10 munkást alkalmaznak avagy legfeljebb 20 lóerős motorral dolgoznak. Az ipari munkások és magánalkalmazottak pótdadjának a kiszámítása az illetők bruttófizetésének az alapján történik. Például az a munkás vagy alkalmazott, akinek teljes havi jövedelme 1000 lej tesz ki, 3 lej munkakamarai pótdadót köteles fizetni. Ezt a pótdadót is, éppúgy mint a 4 és 8 százalékos kereseti adót, a munkaadó köteles alkalmazottjának béréből levonni és minden hónapban a pénzügyigazgatásnak beszolgáltatni. A kisiparosok munkakamarai pótdadját a pénzügyigazgatóságok fogják kifizetni az illetők évi jövedelmének az alapján.

Rapid-Informator
Információs és kereskedelmi iroda.

Költséget és időt takarít meg, ha állampolgársági, utlevél, utazás, kirándulás, áraport-engedély, autorizáció, vám- vagy bármely ügyben hozzánk fordul, ahol díjmentes utbaigazítást kap. Forduljon még ma hozzánk:

Rapid-Informator
Cluj, Str. Regina Maria 6.

Angol képviselő felhívása a német bojkottra

Az élet megcsufolása az, ami ma Németországban történik — mondotta Newton angol képviselő

London, augusztus 5. Az egyik londoni liberális gyűlésen Newton, angol parlamenti képviselő nagy beszédet tartott a mai németországi helyzetről.

Zsidó ügyvéd vagyok, mondotta Newton képviselő és az angol parlamentben a radikálisokat képviselem. Ha Németországban élnék, akkor mint ügyvédnek, elvették volna kenyeremet és mint radikálisnak, bizonyára internáltak volna, valamelyik koncentrációs táborban.

Az ami Németországban történik, az nem egy pillanatnyi romboló vágyának a következménye, hanem egy évek óta előkészített, tervszerű nevelés és pro-

paganda eredménye. A német zsidók helyzete, tehát nem is változhat meg, máról-holnapra.

Vajon honnan vették azt a náciát, folytatta Newton képviselő, hogy olyan ember számára, akinek valamelyik őse zsidó volt, annak nincs joga az élethez?

Az Élet megcsufolása az, ami ma Németországban történik. Es kívánatos volna, hogy minden szabadságszerető ember fogadalmat tegyen arra, hogy semmilyen kapcsolatot nem tart fenn az emberi szabadságot megtagadó Németországgal és Hitler országának sem gazdasági, sem kulturális termékeit nem használja.

Letették a második olasz település alapkövét. Rómából jelentik: A lecsapolott pontini mocsarak második településének ma volt az alapkövetétele. A város a jövő év áprilisára beköltöztethető lesz.

Jövő héten ROYAL MOZGÓ-ban LUDWIG SATZ hangosfilmje.

Gyilkolt a magasfeszültségű áram. Párizsból jelentik: Toulouse egyik elővárosában a transzformátor hibájából 30 ezer volt feszültségű áram került be a lakások vezetékeibe. Az erősen szikrázó vezeték többet megérintettek. Az áram mindannyiukat földre sújtotta. Két embert a magasfeszültségű áram megölt, huszonegyen súlyos állapotban kórházba kerültek.

Erős, vérbő, kővér emberek számára a természetes Ferenc József keserűvíz naponként való ivása a legkisebb erőlködés nélkül könnyű és rendszeres bélműködést biztosít. Számos szakorvosi jelentés bizonyítja, hogy a Ferenc József víz sziv és idegbajosoknak, vese és cukorbetegeknek, valamint köszvényben és csuszban szenvedőknek is nagyon jól tesz s ezért méltán megérdemli a legmelegebb ajánlást.

A clujai zsidóiparosok aggmenházi hölgybizottsága hatványozott erővel fogott hozzá a nemes misziót teljesítő intézetük javára való intenzív munkálkodáshoz. Így folyó hó 6-án, vasárnap este 9 órai kezdettel a Gardin de Paris v. Zajzon kerthelyiségben, Monostori ut 30 sz. alatt rendez egy nagyszabású fagyalt estélyt. Ezen estély fontosságát szükség-telen külön esetelni, csupán arra kérjük Cluj város zsidó társadalmát, hogy minél nagyobb számban szíveskedjenek megjelenni.

Wizo hir. A múlt hó 12-én tartotta meg a hátszegi Wizo reorganizáló közgyűlést, amelyen elnökönek egyhangúlag Hersch Samunét választották meg. Hersch Samuné ismert harcosa a cionista mozgalomnak és elnökké választása a legjobb biztosíték arra, hogy az újonnan alakult hátszegi Wizo a legintenzívebben cionista munkát fogja kifejteni. A reorganizáló közgyűlés alelnökönek Tauber Izraelnét, titkárnak Léb Mórnt, pénztárnoknak Hirsch Henriknét, ellenőrnek Zuckermanel Samuclnét választotta meg. A választás megejtése után Hersch Samuné tartott lendületes beszédet, melyben felhívta a cionista asszonyokat, minél nagyobb cionista munka kifejtésére. A közgyűlés, a Hátikvah elnöklésével, lelkes hangulatban ért véget.

Egy orosz pilóta 6700 méter magasságból ugrott ki ejtőernyővel repülőgépből. Párizsból jelentik: Jefdokinov orosz pilóta Leningrad közelében 6700 méter magasságból ejtőernyős ugrást végzett. Az ejtőernyő csak két perces zuhanás után nyílt ki, amikor a pilóta — aki a zuhanás alatt már eszméletét veszítette — mindössze alig 480 méter magasságban volt a földtől.

LUDWIG SATZ hangosfilmje 100 százaléban jiddisül beszél.

Kedden a Haggibbor ismerkedő fagyaltestje. Kedden, f. hó 8-án este tartja a Haggibbor klub ismerkedő fagyaltestjét a Cristal Palace d'Été külön pavillonjában Ki Kolozsváron ismerős, az tudja, hogy a nyári estéjét legkellemesebben egy ilyen nagyvárosi mértékű megünnepelésben töltheti el. Az alacsony árakra való tekintettel nagy részvételre számít a rendezőség és így kéri, hogy aki egy jó asztalra számot tart, az tel. 127-nél foglalja le előre. Tehát kedden este Haggibbor fagyaltest a volt Floridában, asztalrendelés tel. 127.

Keresünk bizományos 5000, utazót és képviselőt 10.000 lej készpénzgarancia-ival. Nagyon szép jövedelem. Csakis írásbeli bizonyítványokkal, korral, fényképpel és választéppel ellátva a Rapid Informator Cluj, Str. Regina Maria 6. küldendők.

A Rapid autobusz iroda közli: A Rapid autobusok rendszeres közlekednek a Somenai fürdőhöz, indulnak a Piata Uniriiről a Tribunalnál való főállomással. 2. Vasárnap az autobusok este 11 óráig közlekednek a város területén.

Több órára kioltották az összes fényeket a délvideki Var francia tartományban a légi haderő gyakorlatai miatt. Párizsból jelentik: A francia légi haderő hadgyakorlatai során tegnap éjszaka a déli partvidéki Var departement területén több órára kioltották az összes fényeket.

Nemzetközi geofizikai kongresszus Lisszabonban. Lisszabonból jelentik: Szeptember második felében geofizikai és geodetikai kongresszus lesz a portugál fővárosban.

A Szentivánéji álom táncosrevü. Londonból jelentik: Tokió egyik vezető színházában előadták Shakespeare Szentivánéji álmat 23 képből álló táncosrevü alakjában. A Shakespeare-színmű a japán változatban laza összefüggésű modern látványos színjáték köztétele; a feldolgozó a revü egyes jelenetei közé ékelte be a klasszikus színmű részeit.

VICHY-CELESTINS
Vese, és hólyag-bántalmak, köszvény cukorbetegség, aritmiák, mus. gyógyítására
VICHY GRANDE-GRILLE
VICHY HOPITAL
Vezérképvisező: Philippe Finkelstein, Bucuresti, Str. Câmpineanu 20.

„FILT“-cipők olcsó
propaganda-hete
aug. 11-ig
Nézze meg kirakatunkat és vásárolni fog.
Kiváló minőségű „Filt“ divatos nyári modellek 210 lejtől, Chevreaux, gyilk, antilopcipők 495 lejtől
csakis
„Erikánál“
Cluj, Piata Unirii 13.

Egy svájci pilóta meg akarja dönteni Mollison rekordját. Londonból jelentik: Karl Nauer svájci pilóta ma startolt Fokvárosból London felé. Az a szándéka, hogy megdöntse Mollison rekordját. A svájci pilóta a nyugatafrikai part vidék mentén fog repülni.

Franciaországban is bevezetik az állami sorsjátékot. Párizsból jelentik: Be fogják vezetni Franciaországban is az állami sorsjátékot. Az erre vonatkozó kormányjavaslat már el is készült. Egymilliárd frank értékű lesz a sorsjegykibocsátás. Nyereményekre körülbelül 600

A LUDWIG SATZ-film Erdély szenzációja.

millió frankot irányoztak elő. A nyere-mények védelmi adótól mentesek lesznek. Politikai körökben valóságúnak tartják, hogy a sorsjegytörvény az őszi ülésszak derekán életbe fog lépni.

Hatalmas tüzvezés pusztított Korinthos szükségbarakkjaiban. Athénből jelentik: Korinthosban a földrengés pusztításai után készült szükségbarakkokban hatalmas tüzvezés pusztított, 350 barakk a nagyarányú oltási munkálatok ellenére porráégett. Nagy árukészletek is megsemmisültek. A kár meghaladja az 50 millió drachmát.

Kreuger gyufakirály szerelmei, Ingeborg Eberth rendkívül közelről megírt könyvei Ivar Kreugerről, amelyen keresztül bepillanthatunk a zseniális pénzembernek, vagy kalandornak félfokozott szerelmi életébe és gyönyörűségekbe. A könyv kapható az Uj Kelet könyvostályában. Ára csak 57 lej.

HIRDETMÉNY
A kolozsvári munkakamara, melynek működési területe Kolozs, Torda, Szamos és Naszód megyékre terjed ki s amelynek egyik legfőbb hivatása állandóan felügyelni az ipari munkásokra, kereskedelmi és magánalkalmazottakra, továbbá a kisiparosokra vonatkozó törvények, rendeletek és más érvényben levő intézkedések szigorú betartása felett, megállapítván, hogy sok ipari és kereskedelmi vállalat nem tartja be a munkaidőről, a kiskorúak és a nők munkájának védelméről, a vasárnapi munkaszünetről és záróról, a munkaszervezősekről és az alkalmazottak szabadságidejéről szóló törvények intézkedéseit, továbbá meggyőződést szerezvén, hogy számtalan azoknak a száma, akik iparengedély nélkül vállalnak munkákat és üznek különböző mesterségeket, ezúton is figyelmezteti az érdekelteket, hogy a fent idézett törvények be nem tartása eléggé súlyos büntetéseket von maga után.

A munkakamara és a munkaügyi inspektorátus állandó és szigorú ellenőrzést folytat ezen a téren és mindenemű kihágásról jegyzőkönyvet állít ki, amit a büntetések kirovására illetékes bíróságok elé terjeszt. Miután nem lehet célunk és nem kívánunk senkinek sem kellemetlenséget okozni, azzal a jótanáccsal fordulunk mindenkihez, ne tegye tulmagát a törvények rendelkezéseire és ne kényszerítse a munkakamarát arra, hogy vele szemben az igazságszolgáltatás súlyos eszközét vegye igénybe.

A kolozsvári munkaügyi inspektorátus, A kolozsvári munkakamara

UJ KELET *Legújabb hírek*

„Kész volnék bármikor meghalni a román dinasztiaért és hazáért”

mondotta Zeletzky pathetikus hangon a hadbírótság előtt. Drámai vallomást tett a Skoda-művek képviselője. Zeletzky szerint Skoda 15 százalékkal olcsóbban szállított Romániának, mint bármely más államnak

Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. (Az Uj Kelet tud.) A bukaresti hadtest hadbírótsága ma délelőtt folytatta a Zeletzky per tárgyalását. Bruno Zeletzky kihallgatására került sor, aki papirlapról idegen akcentussal románul kezdte meg vallomását felolvasását: —

Hogy érthető legyen az, hogy nekem, mint a Skoda-művek képviselőjének csak jogom, de kötelességem is volt katonai akták fölött rendelkezni, — kifejttem előbb tíz éves romániai működésem történetét. 1922-ben jöttem az országba és azonnal hozzákezdtem a román hadsereg felfegyverzésének tanulmányozásához. 1925-től 1929-ig a pilseni Skoda műveknél 50 mérnök dolgozott a román hadsereg felfegyverzésének modernizálásán és egységesítésén.

Pomponiu királyi ügyész: zárt tárgyalást kérek.

A hadbírótság a védők hozzájárulásával elrendeli a zárt tárgyalást, a termet kiürítik. De tizenöt perc múlva ismét nyílt ülésen folytatja vallomását Zeletzky.

Zeletzky vallomása

Tíz éves tevékenységem alatt Skoda-alig hatvan millió cseh korona értékű megrendelést kapott Romániától. Csak az előzetes tanulmányok alapján készült el végül egy nagybölgény megrendelés terve. En azon a véleményem voltam, hogy a megrendelés nagyrészt belföldi üzemeknek kell adni. Skoda szakértő bizottságot küldött Romániába, hogy a kiskapus-cudgiri gyárak számára a tervet elkészítsék. A román állam 70 milliórdot takarított volna meg ezen és 6000 munkást, 200 tisztviselőt, és mérnököket foglalkoztatott a kormány. Ugyancsak felhasználhatta volna a román szénét és vasat. Ez a terv nem valósulhat meg, mert a hadügyminisztérium szakértői úgy találták, hogy a hadsereg sürgős szükségességei a Skoda-műveknél nyerjenek kielégítő tétet. Skoda a legkedvezőbb technikai és pénzügyi feltételeket ajánlotta fel, míg a belföldi üzemek feltételei igen súlyosak voltak. 15 százalékkal olcsóbban számítottuk a hadianyagot Romániának, mint egy szomszédos államnak, amely pedig olyan garanciákat kínált fel, amelyeket Romániától nem kaptunk meg.

Hogy is tört fel a pecsét Zeletzky elmondja ezután, hogy a lakásán és irodájában rendezett pénzügyi vizsgálat inszenzáció volt. A pecsétet csonka jobbkarjának kabátujja tépte fel, ezt tanuk eskü alatt erősítik meg.

Elmondja ezután Zeletzky, hogy reggel nyolc órakor az ágyból emelték ki letartóztatása alkalmával s tizenhat napig bezárva a hadbírótságon egy szobába, ahonnan még szükségletei elvégzésére sem engedték ki.

Több ízben megfenyegettek, nehogy leplezzem azokat, akik jutalékokat kap-

Normális emésztést

Aki savtúltengésben szenved, annak gyomrában a táplálék erjed, amelynek számos gyomorzavar a következménye. Hogy normális emésztést lehessen biztosítani savtúltengés nélkül, két kávéskanál Magnesia Bisurata-t kell bevenni. Ez az antiaacidikum csaknem rögtön közömbösíti a savtúltengést, megakadályozza az erjedést, megelőzi a gyomorégést és egyéb gyomorzavarokat, valamint a súlyosabb következményeket, mint: gyomor-gyulladás, gyomorfurútot és gyomorfekélyt is. A Magnesia Bisurata a valódi alkalikus orvosság azok számára, akik savtúltengésben szenvednek, megengedi, hogy diéta nélkül étkezzenek. Kapható valamennyi gyógyszerárban és drogériában 75 lejért, nagy takarékosági csomag 110 lejért.

tak. Azután a jilavai erődítmény kazamatáiba zártak be, hét méternyire a föld alatt levő jeges pincébe, ahol két és fél hónapot töltöttem a világtól teljesen elzárva, kommunisák, dezertőrök és gyilkosok szomszédságában. Azzal terrorizáltak, hogy nem fogom meglátni sohasem gyermekeimet és feleségemet, ha nem leplezek le mindent, mert mint kém fognak elítélni. Eljött hozzám Uica tábornok is. Kezét nyújtotta és ő is kért, nevezzem meg, kik kaptak jutalékokat. Bratianu Vintila és Sica Popescu tábornok, akik egy piszkos rágalmuhullám a sirba vitt, elismerték, hogy milyen szolgálatokat tettem a román hadseregnek. En, aki a fronton harcoltam és elveszítettem jobbkaromat, több ízben voltam kitüntetve, kész volnék Romániáért meghalni.

„Nem vagyok kém”

Hogy én kém volnék? — kérdezi ezután Zeletzky emelt hangon, balkezével az előtte levő asztalt ütve. — Apellálok az önök katonai esküjére a trónnal és a hazával szemben. Ha önök úgy határoznak, hogy én kém vagyok és elvisznek, vigyenek el a kaszánya udvarára és löjjenek agyon, mert ha csakugyan kém voltam, úgy elárultam volna nemcsak az önök hazáját, hanem gyermekeim hazáját is. Ha azonban arra a meggyőződésre jutnak, hogy nem vagyok kém, hogy eddigi műkö-

désem a román hadsereg és a haza érdekében volt, úgy legyen bátorságuk ahhoz, hogy engem rehabilitáljanak és visszaállítsanak eddigi munkásságom helyére. — Biró urak, önök az igazság istennéjének képviselőjeként minden befolyástól mentesen kell hogy ítélkezzenek és győzelemre juttassák az igazságot és becsületet.

Zeletzky vallomásának patetikus befejező szavait megilletődöttem hallgatta végig a publikum. A tárgyalást felfüggesztették, majd az újbóli megnyitás után Radu Rosetti védő kérde a királyi ügyészt, van-e fekete lista azokról, akik jutalékokat kaptak Zeletzkytől. A királyi ügyész indignált hangon válaszolja: — Honnan veszik önök, hogy az én birtokomban volna egy ilyen lista? Efféle lista nem létezik.

A védelem ezután kéri, hogy a dossziét egészítsék ki bizonyos aktákkal, többek között azzal, amely Zeletzky szabadlábra helyezését javasolja. A hadbírótság a kéresemnek helyt ad. A katonai ügyész bejelent ezután, hogy Zeletzkynek a zárt tárgyaláson tett vallomását is írásban szétosztották az újságírók között. Az elnök figyelmezteti az újságírókat, hogy a zárt tárgyaláson történekről semmit sem szabad közölni. A tárgyalást hétfőn folytatják.

kat az intézkedéseket, amelyet a Creditul Agricol és az állam közötti viszony szabályozására nézve szükségesnek tart. A minisztertanács megbizta Madgearu és Voicu Nitescu minisztereket, hogy végleges program dolgozzanak ki a tervbevetett gabonáraktárak felépítésére, valamint a gabona árak felemelésére vonatkozólag.

Megisméttlik Désen a kongresszusi választást

A főválasztási bizottság határozata értelmében Dése sékefzetői hétfőn délutánra új választásra hivatnak egybe. A választás a helyi csoport helyiségében lesz megtartva, délután 6 órától este 11 óráig bezárólag. A dési választási bizottság ezután is felhívja a sékelfizetőket, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt a választáson.

Sortüz a konstancai személyvonatra

Konstanca, augusztus 5. A 905-ös számú személyvonatra, mely Bukarest-Konstanca között közlekedik, Tehergiol közelében ismeretlen tettesek sortüzet adtak le. A golyók a hálókocsok ablakait törték csak össze, sebesülés nem történt. A konstancai rendőrség főnöke bevezette a titokzatos lövöldözés ügyében a nyomozást.

Meghosszabbították a román-lengyel áru-tarifa érvényét

Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. A CFR vezérigazgatósága ma rendeletet adott ki, melyben meghosszabbította a közvetlen áru-tarifa érvényét Románia és Lengyelország között augusztus 1-től 31-ig. Ezen idő alatt meg fogják kötni a végleges tarifa egyezményt.

Milyen a vetés? Csehszlovákiában a buza-termés fedezi a belső szükségletet. A buza úgy a mag, mint a szalma szempontjából jó termést ígér. Különösen szépen fejlődött a rozs. Zabban is jó termést várnak úgy mennyiségileg, mint minőségileg. Az aratás még ebben a hónapban meg fog kezdődni. Az árpát kedvező időjárás következtében több helyen hamarabb fogják vágni, mint a rozst. — Hollandiai jelentés szerint a buza, a rozs és a zab állása az átlagon felül van. A tavaszi árpa azonban nagyon rossz. — Kanadában a kedvezőtlen időjárás miatt csak az átlag 60-70 százaléka szármagot. — Esztországban ugyancsak átlagon alul marad a termés. Különösen takarmányfélékben, Takarmányban és burgonyában 25-30 százalékkal várnak kisebbet az átlagnál. A takarmány valószínűleg bevitelre fog szorulni. — Finnországban a rozs átlagon felül, a zab átlagon alul, a burgonya átlagos.

Raktárunkon lévő zsidótárgy könyveket olcsón kiárultuk!

Max Nordau: dr. Köhn — 25 L
Felix Weltsch: A zsidókérdés a modern eszmearamlatok tükrében — 25 "
Solem Alejchem: Leégett nemesek — 10 "

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomása Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (v. Brassai u.) 10. Telefon: 9-77.

Készül a numerusz klauzusz törvény?

Uj felvételi vizsgát vezetnek be az egyetemeken

Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. A Tempo értesítése szerint a kormány aggodalommal figyeli az intellektuális munkanélküliség emelkedését és ezért elhatározta hogy már a legközelebbi parlamenti szesszióban törvényjavaslatot fog beterjeszteni, amelynek célja az lesz, hogy megakadályozza az egyetemeken és főiskolák túlnépesedését. Egy új felvételi vizsgát fognak bevezetni, amelyet minden jelöltnek az egyetemre való felvétel előtt kell majd letennie. Csak a vizsga sikeres letétele esetén vehetők fel a jelöltek az egyetemre.

Egy újságíró kérdést intézett Petre Andrei közoktatásügyi miniszterhez a készülő törvényjavaslat felől, mire Andrei kijelentette, hogy nem áll módjában nyilatkozni erről a kérdéstről, de annyi bizonyos, hogy Romániában tulok diák van az egyetemeken és ez a probléma komolyan gondot okoz a kormánynak, amelynek minél előbb meg kell találnia a módját az intellektuális túltermelés megszüntetésére.

Felborult a kormány 750 millió lejes kölcsöne

A mai minisztertanács felbontotta az állam és a Creditul Agricol közötti egyezményt

Bucuresti-Bukarest, augusztus 5. Ma délelőtt a kormány minisztertanácsot tartott. Madgearu pénzügyminiszter a minisztertanácsról való kijövet, kijelentette a sajtó képviselőinek, hogy az állam felbontotta megállapodását a mezőgazdasági hitelintézettel (Creditul Ipotecar Agricol) ama határozat következtében, melyet ezen intézet igazgatósága legutóbbi gyűlésen hozott.

Tudvalevő, hogy a kormány egy hétszázötven millió kölcsön folyósítását kérte a Mezőgazdasági Hitelintézettől az idei termés értékesítése céljából, melyre nézve egy előzetes megállapodás már létre is jött a kormány és a Mezőgazdasági Hitelintézet között. Az intézet azonban legutóbbi igazgatósági gyűlésen újabb feltételeket szabott a

kormánynak és ennek a következménye a mai minisztertanácsi határozat, mely felbontotta a kormány és a Creditul Agricol között eddig fennállott egyezményt.

Ami most már a mezőgazdasági ter mékek értékesítését illeti Madgearu azt a tanácsot adja a mezőgazdákknak, hogy egyelőre csak nagyon keveset adjanak el és csak abban az esetben, ha jó árat tudnak elérni.

A minisztertanács után Madgearu hosszabb megbeszélést folytatott Voicu Nitescu földmivelésügyi miniszterrel a buzaértékesítés ügyében.

A minisztertanácsról egyébként a következő hivatalos kommuniké adták ki: Madgearu pénzügyminiszter kifejtette a minisztertanács előtt azo-

Taxa postalite in n No. 224713

da Baron L. Telefon: 9-77. Havonta 110 évre 600, egy félre: Havon felévre 6, egy detések díjs KELET" az zsidóság egy keink utánn rás megjelöl

Heine szob

Egy kis re valahogy el k Likvidálni E a szobor Hent k a né ságát hirdette Erthetetlen, n

Híszén, ha ma elején há „Mein Testan rendelkezett. ruft folytatás

Heine, aki a táljan szatir országjára, sz a maj Németo idejében nem országban, ell bet császárné felé néző ré ványiszobrot a megfizetle e két Hamburg

Akkor ugyan mult század k éveinek és a vége. Heine b nem volt mód szegény Páriz

Most megbo ténetes: haz temetik el, ak gatták volna

Numerusz a vállalat

A tehergh szik, minden is megterem Thecherghic megegyezett a numerusz kla klauzusz nem az állami és kiterjedne.

A kormány ban már kész egyetemekre s szigorítására, kebb módon külföldi dipl kétszembes s emberek száza

Aki pedig lenne a korm annak el kell elnök legújab bankokhoz és minden kételk

Ez már vil Vaida minisz kat és iparvál tuális munka tel legyenek t ség etnikai a alkalmazottak véiben megen azt is, hogy e zonyos" szárm ben részesített

Nem állott ni, vajjon ez a ugyan autenti azonban tőle. És ez szom romániai zsid egy demokrat nőkének éppen a kérdést: Mi mazuus tisztv és városi híve fenntartott vá az igazságszol nak ezek a b sélők máshol gánvállalatok között mozgó

Miért nem származásu en nál és miért máshol fű, es amelyeknek e származásu en

Ha mindeze Vaida minisz találna a válla egyes vállal azok a bizony